

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Hana Růžičková

Povinnosti provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání vzhledem k obsahu
vysílání

Diplomová práce

Olomouc 2011

Prohlášení o původnosti práce

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma ‚Povinnosti provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání vzhledem k obsahu vysílání‘ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 6. 4. 2011

..... “

Poděkování

Chtěla bych tímto poděkovat své diplomové vedoucí, paní JUDr. Olze Pouperové, Ph.D., za cenné připomínky a rady, které mi velmi pomohly při zpracování tématu.

Souhlas se zpracováním osobních údajů

Já, níže podepsaná Hana Růžičková, autorka diplomové práce na téma „Povinnosti provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání vzhledem k obsahu vysílání“, která je literárním dílem ve smyslu zákona o právu autorském a o právech souvisejících s právem autorským (zákon č. 121/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů), dávám tímto jako subjekt údajů svůj souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona o ochraně osobních údajů (zákon č. 101/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů), správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, sídlem Křížkovského 8, 771 47 Olomouc, Česká republika ke zpracování osobních údajů v rozsahu jméno a příjmení v informačním systému (včetně zařazení do katalogu) a k zpřístupnění jména a příjmení v katalogích a informačních systémech UP (včetně neadresovaného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu). Údaje mohou být uvedenými způsoby zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění je zajišťována ke dni podání tohoto prohlášení vnitřní složkou UP, nazvanou Knihovna UP.

Souhlas je poskytován na dobu ochrany autorského díla dle autorského zákona.

Prohlašuji, že mé výše uvedené osobní údaje jsou pravdivé.

V Olomouci, dne 6. 4. 2011

.....

Obsah

1. Úvod	6
1.1. Vymezení tématu a nástin obsahu práce	7
1.2. Cíle práce a charakteristika použitých pramenů	8
1.3. Definice stěžejních pojmů a vztahy mezi nimi	9
2. Základy svobody projevu a práva na informace.....	13
2.1. Mezinárodní zakotvení svobody projevu a práva na informace	13
2.2. Ústavněprávní úprava svobody projevu a práva na informace.....	14
2.3. Meze svobody projevu a práva na informace mezinárodněprávní a ústavněprávní úrovně	15
3. Povinnosti provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání vzhledem k obsahu vysílání a důvody, na základě kterých obecně dochází k regulaci obsahu vysílání.....	17
3.1. Povinnosti provozovatelů vysílání vzhledem k obsahu vysílání	17
3.1.1. Základní povinnosti provozovatelů.....	18
3.1.2. Povinnosti související s ochranou osob dotčených obsahem vysílání	20
3.1.3. Povinnosti související s podporou evropské tvorby a evropské nezávislé a současné tvorby.....	22
3.1.4. Povinnosti provozovatelů související se zařazováním obchodních sdělení do vysílání	23
3.2. Důvody regulace obsahu vysílání	25
4. Soulad úpravy povinností provozovatelů se zásadami svobody projevu a práva na informace	27
5. Povinnost provozovatelů nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit či ohrozit zdravý vývoj dětí a mladistvých	31
5.1. Právní úprava	31
5.2. Rozhodovací praxe Rady a správních soudů	33
6. Vliv médií na děti a mladistvé	40
7. Nezbytnost regulace povinností provozovatelů vysílání vztahujících se k ochraně zdravého vývoje dětí a mladistvých a účinnost současné podoby této regulace.....	42
8. Závěr	45
Seznam použitých zdrojů	48

1. Úvod

Jak se můžeme dočíst v knihách, kultura je něčím, co nás ze všech stran obklopuje.¹ Pro každý stát, pro každou oblast či skupinu ve společnosti je charakteristická určitá kultura, která vypovídá o tom, jací jsou jedinci žijící uvnitř. A naopak, život v rámci určité kultury jedince formuje, do jisté míry vytváří jeho priority a systém hodnot.

Slovník cizích slov definuje kulturu jako *souhrn hmotných a duchovních hodnot vytvořených lidstvem*.² Lidstvo přitom tvoří kulturu odnepaměti. Během historie se však měnil způsob, jakým ti, kteří kulturu vytvářeli, svoje umění šířili mezi ostatní. Od ústního přenášení se s vynálezem písma přikročilo k zapisování myšlenek a později k jejich hromadnému šíření prostřednictvím tisku, u něhož také na dlouhou dobu zůstalo. Velký zlom nastal až ke konci 19. a začátkem 20. století, se vznikem a rozšířením rozhlasu. Jeho prostřednictvím se stalo o mnoho jednodušším oslovit během jednoho okamžiku miliony lidí. Navíc rozhlasové vysílání mělo oproti tisku další nespornou výhodu – přenášelo i lidský hlas, hudbu a další zvuky, takže na posluchače nepůsobila jen síla slov, ale i charisma přednášejícího.

Další významným pokrokem v této oblasti byl vynález a rozvoj televizního vysílání, k němuž došlo ve 20. a 30. letech 20. století. Jaké možnosti přinesl tento objev, netřeba dodávat. Je zbytečné snažit se popisovat krásu krajiny nebo zručnost a um malířů, když před sebou posluchač nevidí jejich obraz.

Objev posledních dvou médií s sebou přinesl jak mnoho dobrého, tak i několik nevýhod. Takovou dvojsečnou zbraní je například fakt, že rozhlasovým či televizním vysíláním lze velmi dobře působit na lidské emoce. Této vlastnosti si totiž brzy všimli ti, kteří ji dokázali později zneužít – ať ke svojí vlastní propagaci, či k omezení protichůdných názorů. Příkladem takových zneužití je mnoho, jedním z nich může být např. cenzura, které panovala v Československu v dobách nacistické okupace (každý rozhlasový přijímač za Protektorátu musel být opatřen varováním, že poslech cizího rozhlasového vysílání se trestá smrtí).³

Aby k takovému zneužívání nedocházelo, je obsah vysílání regulován právními předpisy jak vnitrostátního, tak mezinárodního práva. Jaké předpisy to jsou konkrétně, jak obsah vysílání upravují a jaké povinnosti plynou z této regulace provozovatelům, se budu

1 Viz např. KOUDELKA, Jan. *Spotřební chování a marketing*. 1. vydání. Praha : Grada, 1997. s. 19.

2 *ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. 2005-2006 [cit. 2010-11-25]. ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání. Dostupné z WWW: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=kultura>.

3 Blíže viz *Fronta.cz* [online]. 1999-2011 [cit. 2011-02-13]. Trest smrti za poslech cizího rozhlasu. Dostupné z WWW: <<http://www.fronta.cz/dotaz/trest-smrti-za-poslech-ciziho-rozhlasu>>.

snažit osvětlit ve své diplomové práci. Pro toto téma jsem se rozhodla proto, že jsem od útlého dětství vyrůstala v prostředí, kde se lidé zajímají o kulturu a dění kolem sebe, a stejný zájem je tudíž i ve mně hluboce zakořeněn.

1.1. Vymezení tématu a nástin obsahu práce

Hlavním tématem mé práce, jak ostatně již vyplývá z jejího názvu, jsou povinnosti provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání ve vztahu k obsahu vysílání. Práci jsem se rozhodla rozdělit do dvou částí, kdy první část bude věnována povinnostem provozovatelů televizního a rozhlasového vysílání obecně a druhá bude zaměřena konkrétněji, a to na povinnost provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání nezařazovat do vysílání pořady, které by mohly vážně narušit či ohrozit zdravý vývoj dětí a mladistvých.

V samém úvodu práce bych se chtěla nejprve věnovat obligátnímu vysvětlení pojmů, objevujících se dále v textu. Kromě objasnění základních termínů bude v této části také vyhrazena určitá pozornost svobodě projevu a právu na informace a jejich základům a mezím zakotveným ústavním a mezinárodním právem. Těmto dvěma institutům se budu věnovat proto, že jsou často považovány za jednu ze stěžejních složek obecné svobody jednání, kterou jsou nadáni i provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání. Omezení činnosti provozovatelů vysílání a obsahu vysílání daná zákonem by měla korespondovat s mezemi svobody projevu a práva na informace, vytyčenými na ústavní a mezinárodní úrovni. Do jaké míry je tato premisa dodržována českým právním řádem, je jednou z otázek, na které bych se chtěla pokusit odpovědět.

Po úvodní části následuje kapitola věnovaná rozboru povinností provozovatelů vzhledem k obsahu vysílání. Pokusím se přiblížit zákonnou úpravu těchto povinností a rozebrat související judikaturu. V této části bych se chtěla mimo jiné zaměřit na otázku, jaké hodnoty se touto úpravou snažil zákonodárce chránit a jaké jsou důvody k takové úpravě. V další kapitole se pokusím porovnat zásady svobody projevu a práva na informace s povinnostmi souvisejícími s obsahem vysílání, uloženými provozovatelům vysílání. Stěžejním úkolem v této kapitole bude odpovědět na otázku, zda povinnosti stanovené vnitrostátním právem jsou v souladu s předpoklady pro výkon svobody projevu a práva na informace.

Poté, co rozeberu povinnosti provozovatelů vzhledem k obsahu vysílání obecně, budu se v následujících kapitolách podrobněji zabývat povinnostmi provozovatelů nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit či ohrozit zdravý vývoj dětí a mladistvých. Tuto

povinnost bych chtěla rozebrat ve světle s ní souvisejících rozhodnutí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání, správních soudů a Ústavního soudu. Navazovat bude kratší kapitola, kde se pokusím nastínit rozsah vlivu, jaký může mít televizní a rozhlasové vysílání na dětské a mladistvé publikum. V další kapitole se pokusím osvětlit, zda je regulace vysílání vztahující se k ochraně zdravého vývoje dětí a mladistvých vzhledem k rozsahu vlivu vysílání na děti a mladistvé nezbytná a ve své současné podobě skutečně účinná.

K odpovědi na otázku v první části jsem se rozhodla použít analyticko - syntetickou metodu - povinnosti provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání nejprve rozložím na menší jednotky (dle zájmů chráněných jednotlivými povinnostmi), a u nich budu zkoumat se zásadami svobody projevu a práva na informace. Následně zhodnotím celkový soulad úpravy povinností provozovatelů vysílání vzhledem k obsahu vysílání se svobodou projevu a práva na informace. V druhé části jsem si zvolila indukční metodu výzkumu - na základě konkrétních poznatků o právní úpravě a činnosti judikatury a zhodnocení vlivu, jaký může mít televizní a rozhlasové vysílání na děti a mládež, se pokusím dospět k obecnému závěru, tj. jestli je regulace vysílání za účelem ochrany vývoje dětí a mládeže skutečně nezbytná, a jestli je ve své současné podobě dostatečně účinná.

1.2. Cíle práce a charakteristika použitých pramenů

Obecně je cílem mé práce dostát požadavkům své diplomové vedoucí zmíněných v zadání této práce a dostatečným způsobem zodpovědět obě otázky, které jsem si stanovila v předchozí kapitole. Tvorbou diplomových prací má také prozaičtější účel, kterým je splnění jednoho z požadavků pro úspěšné dosažení titulu. Přiznám se, i pro mě je toto jeden z hlavních důvodů, proč tuto práci píšu. Mým cílem je však to, aby tvorba této práce byla nejen pomyslným odškrtnutím si jedné z povinností, ale aby byla pro mě přínosná, a stejně tak i pro potenciální čtenáře.

K úspěšnému splnění předsevzatých cílů mi samozřejmě bude dopomáhat kvalitní literatura. Stěžejní pro úspěšné dokončení této práce je kniha *Regulace médií* Olgy Pouperové, vydaná v roce 2010 nakladatelstvím Leges. Další důležitou publikací je *Mediální právo* Jiřího Kroupy a kolektivu, vydané nakladatelstvím Masarykovy univerzity v roce 2009. Inspirací pro druhou kapitulu této práce mi pak byla *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky* autora Michala Bartoně z roku 2002 a nakladatelství Linde. Pro hlubší pochopení zákonných ustanovení mi poslouží Komentář k zákonu o provozování rozhlasového a televizního vysílání a souvisejících předpisů Heleny Chaloupkové a Petra

Holého, vydaný nakladatelstvím C. H. Beck v roce 2009.

Ve své práci cituji právní předpisy. Co se týče předpisů mezinárodní úrovně, opírám se o znění Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, Všeobecné deklarace lidských práv či Mezinárodního paktu o občanských a politických právech. V rámci vnitrostátního práva jsou důležitá samozřejmě ustanovení Listiny základních práv a svobod a v neposlední řadě zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání.

Moje práce by měla být z velké části založena na judikatuře. Jedním z hlavních zdrojů tedy také budou rozhodnutí Rady pro rozhlasové a televizní vysílání a judikatura správních soudů, Ústavního soudu a Evropského soudu pro lidská práva.

1.3. Definice stěžejních pojmů a vztahy mezi nimi

Dříve, než přikročím k jádru své práce, stručně vysvětlím základní významy zde použitých pojmů a vztahy mezi nimi. Nápomocný mi k tomu bude hlavně zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání (dále jen „zákon o vysílání nebo z. o vysílání“). Prvním termínem, u kterého se takto krátce pozastavím, je rozhlasové a televizní vysílání.

Rozhlasové a televizní vysílání je definováno v § 2 odst 1 písm. a) z. o vysílání. Jedná se o *poskytování pořadů a dalších částí vysílání uspořádaných v rámci programu, včetně služeb přímo souvisejících s programem, provozovatelem vysílání veřejnosti prostřednictvím sítí elektronických komunikací v podobě chráněné nebo nechráněné podmíněným přístupem za účelem simultánního sledování pořadů a dalších částí vysílání*. V našem případě není nutné se zabývat tím, zda vysílání je či není chráněno podmíněným přístupem⁴ ani blíže zkoumat způsob modulace (zákon se vztahuje jak na analogové, tak digitální vysílání, viz §2 odst. 2 z. o vysílání). Není však od věci vysvětlit termín *simultánní sledování*. Pod tímto pojmem se rozumí sledování, kdy divák či posluchač nemůže ovlivnit začátek vysílání pořadu ani vysílací schéma⁵.

Zákon nám poskytuje i negativní definici rozhlasového a televizního vysílání: dle § 2 odst. 3 z. o vysílání se tedy za rozhlasové a televizní vysílání nepovažuje *zajišťování komunikačních služeb zaměřených na poskytování informací nebo jiných sdělení na základě*

4 Podmíněný přístup je definován v § 2 písm. b) zákona č. 206/2005 Sb., o ochraně některých služeb v rámci rozhlasového a televizního vysílání a služeb informační společnosti a znamená *jakékoliv technické opatření nebo ujednání, případně technické opatření a ujednání, zajišťující přístup k chráněné službě ve srozumitelné formě, podmíněný předplatným nebo jinou formou předchozího individuálního oprávnění*.

5 POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*. Praha: Leges, 2010. s. 50-51.

individuálních požadavků, zajišťování sítě elektronických komunikací a poskytování služby elektronických komunikací podle zvláštního právního předpisu⁶, šíření rozhlasových a televizních programů a služeb přímo souvisejících s programem, pokud toto šíření slouží pouze k dopravě signálu chráněného systémem podmíněného přístupu k vysílačům a sdělování informací souvisejících s provozem technických prostředků využívaných k realizaci rozhlasového a televizního vysílání.

Je zřejmé, že zákon termínem *rozhlasové a televizní vysílání* myslí provotní šíření nepřevzatých programů. Toto je nutno rozlišovat od převzatého vysílání, jehož definici obsahuje zákon v § 1 odst. 1 písm. b). Jedná se o *příjem vysílání původních rozhlasových a televizních programů nebo jejich podstatných částí, včetně služeb přímo souvisejících s programy nebo s podstatnými částmi programu, a jejich současné, úplné a nezměněné šíření pro veřejnost prostřednictvím sítě elektronických komunikací. Za nezměněné šíření zákon považuje i šíření české verze pořadu, který byl původně vysílán v cizím jazyce.*

Jistě by bylo možné věnovat rozboru problematiky rozhlasového a televizního vysílání více prostoru, pohovořit například o bezúplatném vysílání a vysílání za úplatu, nebo důkladněji rozebrat požadavky na televizní vysílání. Myslím si však, že v rámci úvodní části, a vzhledem ke snaze o stručnost, je tato zmínka dostatečná. Přikročím proto k osvětlení dalšího pojmu-provozovatel rozhlasového a televizního vysílání.

Provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání jsou definováni v § 2 odst. 1 písm. g) z. o vysílání. Uvádí se zde, že jimi mohou být *právníká či fyzická osoba, která sestavuje program, včetně služeb přímo souvisejících s programem, určuje způsob organizace rozhlasového a televizního vysílání a má za toto vysílání redakční odpovědnost, a pod zvukovým nebo obrazovým označením, jež program a služby přímo související s programem nezaměnitelně identifikuje, tento program a služby přímo související s programem prvotně šíří nebo prostřednictvím třetích osob nechává šířit.* Tak, jako v případě vysílání, i tady se tento pojem označuje provozovatele nepřevzatého vysílání, tzv. *původního provozovatele.*

Pojem *provozovatel převzatého vysílání* je upraven hned v dalším odstavci. Rozumí se jím *právníká nebo fyzická osoba, která rozhoduje o skladbě programů převzatého vysílání, včetně služeb přímo souvisejících s programy převzatého vysílání, a která tyto programy a služby s nimi přímo související šíří nebo prostřednictvím třetích osob nechává v úplné a nezměněné podobě šířit na základě oprávnění k provozování převzatého vysílání.* Narozdíl od

6 Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích

původního provozovatele tento provozovatel netvoří původní program, nerozhoduje o výběru pořadů, ani o jejich uspořádání. Jen šíří nebo nechává prostřednictvím třetích osob šířit programy sestavené původním provozovatelem, přičemž jeho rozhodovací pravomoc je omezena na skladbu programů převzatého vysílání. S původním provozovatelem má uzavřenou soukromorávní smlouvu, na základě které je k uvedené činnosti oprávněn.⁷

Podstatným znakem, který zákon přičítá původnímu provozovateli, je redakční odpovědnost. Ta je definovaná v § 2 odst. 2 písm. c) z. o vysílání. Je to *výkon rozhodujícího vlivu na výběr pořadů a dalších částí vysílání a jejich chronologické uspořádání v programové skladbě*. Původní provozovatel je tak osobou, která zastřešuje všechny nezbytné dílčí kroky a procesy, které vedou k sestavení programu a jeho distribuci posluchačům nebo divákům. Odpovídá za obsah vysílání a následky způsobené vysíláním bez ohledu na to, zda vysílání veřejnosti šíří sám, nebo mu tuto službu poskytuje třetí osoba. Provozovateli převzatého vysílání zákon odpovědnost za obsah vysílání obecně nestanoví.⁸

Zákon odlišuje provozovatele vysílání do tří skupin podle toho, jaký právní důvod zakládá jejich oprávnění k vysílání: jsou to provozovatelé vysílání ze zákona, provozovatelé vysílání s licenci a provozovatelé převzatého vysílání, kteří svou činnost vykonávají na základě registrace dle zákona o vysílání (§ 3 z. o vysílání).

Zvláštními předpisy umožňujícími provozovatelům vysílat v prvním případě, jsou zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu, ve znění pozdějších předpisů. Z toho plyne, kterých subjektů se toto oprávnění týká. Český rozhlas je jediným subjektem, který má zákonné oprávnění k provozování rozhlasového vysílání a Česká televize je jediným subjektem, kterému ze zákona plyne právo provozovat vysílání televizní.

Licence je upravena v části třetí z. o vysílání. Jak je stanoveno v § 12 odst. 1 z. o vysílání, licenci uděluje Rada pro rozhlasové a televizní vysílání v řízení o udělení licence. Udělení licence znamená pro původní provozovatele oprávnění k rozhlasovému a televiznímu vysílání za podmínek a v rozsahu stanoveným zákonem o vysílání. Licence se uděluje na žádost provozovatele a na její udělení není právní nárok. Je nepřevoditelná na jinou osobu.

Registrace je upravena hned v další, čtvrté části z. o vysílání. Dle § 26 z. o vysílání opravňuje registrace provozovatele k provozu převzatého vysílání k *prostřednictvím příslušné sítě elektronických komunikací s výjimkou vysílání šířeného prostřednictvím zemských*

7 POUPEROVÁ: *Regulace médií*, s. 62.

8 Tamtéž, s. 59-60.

vysílacích rádiových zařízeních. Narozdíl od licence na registraci je právní nárok, pokud subjekt splní předpoklady stanovené v § 27 - 28a, mj. si podá přihlášku k registraci.

Posledním bodem, kterému bych se chtěla v této části věnovat, je Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen „Rada“). Její úprava je obsažena v druhé části z. o vysílání. Sídli v Praze a je správním úřadem, vykonávajícím státní správu v oblasti rozhlasového a televizního vysílání, převzatého vysílání a v oblasti audiovizuálních mediálních služeb na vyžádání poskytovaných podle zákona č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů. Dohlíží také na zachovávání a rozvoj plurality programové nabídky a informací v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a převzatého vysílání, dbá na jeho obsahovou nezávislost a plní další úkoly stanovené tímto zákonem a zvláštními právními předpisy.

Působnost Rady je stanovena § 5 z. o vysílání a její povinnosti pak v § 6 z. o vysílání. Ve zkratce lze říci, že Rada vykonává preventivní i následnou regulaci mediálního trhu ve vztahu k českým veřejnoprávním i soukromým vysílacím médiím. Preventivní regulace spočívá například v jí vedených licenčních a registračních řízeních, následná potom v dohledu Rady na dodržování právních předpisů v oblasti rozhlasového a televizního vysílání a podmínek stanovených v rozhodnutí o udělení licence či v rozhodnutí o registraci (§ 5 písm. a) z. o vysílání) a v její povinnosti monitorovat obsah rozhlasového a televizního vysílání (§ 5 písm. g) z. o vysílání).⁹

⁹ KROUPA, Jiří a kol. *Mediální právo*. 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2009. s. 145-150.

2. Základy svobody projevu a práva na informace

Svoboda projevu je vnímána jako jedna z nezákladnějších složek obecné svobody jednání a jedna z nejvýznamnějších politických svobod. Pro tuto premisu hovoří mj. i pozice, jakou ji propůjčují některé významné dokumenty (je součástí např. Prvního dodatku k Ústavě USA nebo článku 2 v Kanadské chartě práv a svobod). Nakonec je to právě svoboda projevu, jež je do určité míry zajištěna každému z nás, dovoluje nám všem utvářet veřejné mínění a kontrolovat tak stav dodržování práv ve státě.¹⁰ Na její význam ukazuje i fakt, že je jedním z prvních práv, která jsou omezena v dobách nesvobody.

Právo na informace bývá mnohdy označováno za tak významné v oblasti občanských práv, jako je v oblasti práv lidských právo na život. Právo na informace podstatně doplňuje svobodu myšlení a vytváří podmínky pro jejich realizaci. Vždyť přece jen ten si může vytvořit relevantní názor a účinně ho projevit, kdo je dostatečným způsobem informován.¹¹

V této kapitole bych nejprve chtěla připomenout mezinárodní a ústavněprávní zakotvení svobody projevu a práva na informace a následně rozebrat, jakým způsobem dochází k omezování svobody projevu na těchto dvou právních úrovních.

2.1. Mezinárodní zakotvení svobody projevu a práva na informace

Svoboda projevu a právo na informace jsou zakotveny hned v několika mezinárodních dokumentech. Stěžejními z nich jsou Všeobecná deklarace lidských práv, Mezinárodní pakt o občanských a politických právech a Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod.¹²

Všeobecná deklarace lidských práv svobodu projevu spolu s právem na informace zakotvuje v jednom ustanovení, a to v článku 19. I přesto, že tato deklarace není pro Česko republiku právně závazná (není součástí právního řádu, neboť nebyla ratifikována českým Parlamentem a vyhlášena ve Sbírce zákonů), Česká republika ctí její význam na poli mezinárodního práva a k zásadám zde deklarovaným se hlásí.¹³

V Mezinárodním paktu a občanských a politických právech (dále „Pakt“)¹⁴ s naší problematikou souvisí především článek 19, v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních

10 KROUPA a kol: *Mediální právo*, s. 31.

11 POUPEROVÁ: *Regulace médií*, s. 150.

12 BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. Praha : Linde, 2002. s. 25.

13 BARTOŇ: *Svoboda projevu...*, s. 27.

14 Tento dokument byl do tehdejšího československého právního řádu vtažen vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb. z 10.5.1976. V platnost vstoupil na základě svého článku 49 dnem 23. března 1976 a tímto dnem se stal platným i pro Československou socialistickou republiku.

svobod (dále „Úmluva“)¹⁵ je problematika svobody projevu a práva na informace upravena v článku 10 odst. 1. Vzhledem ke členství České republiky v Evropské unii je nezbytné připomenout také Listinu základních práv EU¹⁶ a její článek 11 odst. 1.

Všeobecně se za nejdůležitější z vyjmenovaných považuje článek 10 Úmluvy, vzhledem k možnosti vynutit rozhodnutím Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) jeho dodržování státy. O tom, že je tato možnost poškozenými hojně využívána, svědčí velice podrobná judikatura Evropského soudu pro lidská práva vztahující se k tomuto tématu.¹⁷

2.2. Ústavněprávní úprava svobody projevu a práva na informace

Stěžejní ustanovení pro ústavněprávní zakotvení svobody projevu a práva na informace je článek 17 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).¹⁸ V prvním odstavci tohoto článku se deklaruje, že *svoboda projevu a právo na informace jsou zaručeny*, odst. 2 pak upřesňuje obsah výše zakotvených práv. V souvislosti s tímto ustanovením je nutné podotknout, že svoboda projevu nemá jen pozitivní význam, o němž hovoří Listina, ale i negativní obsah. Zahrnuje v sobě právo nevyjadřovat se či právo nebýt nucen publikovat nic, co si dotčený subjekt publikovat nepřeje.¹⁹

Odst. 3 čl. 17 Listiny zakotvuje zákaz cenzury. Přesně se zde stanoví, že *cenzura je nepřípustná*. Obsah pojmu cenzura se však nestanoví ani v Listině, ani v jiném současném právním předpise. Vznikají tak prostory pro spekulace, jak tento pojem vykládat. Pro základní definici pojmu nezbyvá než využít Slovník cizích slov, který cenzuru chápe jako *kontrolu, dozor, dohled, často nad tiskem*.²⁰

Odst. 4 čl. 17 Listiny vyjmenovává případy, kde lze svobodu projevu omezit. Je otázkou, zda je za těchto podmínek přípustná i cenzura. Dle J. Filipa ani tyto podmínky nejsou důvodem pro zavedení cenzury. Vysvětlení tohoto tvrzení vyplývá už z jeho chápání čl. 17 odst. 3 Listiny a pojmu cenzury. Cenzura podle něj není samostatným právem, nýbrž jen

15 Dle Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb. byla tato úmluva podepsána dne 21. února 1991 v Madridu ve znění protokolů č. 3, 5 a 8. Pro Českou a Slovenskou Federativní Republiku vstoupila v platnost v souladu s článkem 66 odst. 3 dnem 18. března 1992.

16 Vyhlášena Evropským parlamentem, Radou a Komisí pod číslem 2007/C 303/01 dne 7.12.2000.

17 KROUPA a kol: *Mediální právo*, s. 33.

18 Ústavní zákon č. 2/1993 Sb, vyhlášen Usnesením předsednictva České národní rady ze dne 16.12.1992.

19 FILIP, Jan. *Výbrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. doplněné vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2001. s. 129.

20 *ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. 2005-2006 [cit. 2010-11-15]. ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání . Dostupné z WWW: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=cenzura>.

posílením ochrany svobody projevu vyloučením určité formy omezení.²¹

Srovnáme-li ochranu svobody projevu poskytnutou Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod a českou Listinou základních práv a svobod, jeví se ochrana poskytnutá Listinou jako širší, protože Listina narozdíl od Úmluvy zakotvuje výslovný zákaz cenzury (čl. 17 odst. 3). Zároveň z tohoto rozdílu plyne omezené použití Úmluvy a judikatury Evropského soudu v otázkách cenzury. Úmluvu a judikaturu Evropského soudu lze totiž aplikovat jen tam, kde je to v souladu s čl. 17 odst. 3 Listiny, protože garance svobody projevu zakotvená v Listině je v těchto případech silnější.²²

Poslední, pátý, odstavec čl. 17 zakotvuje povinnost státních orgánů a orgánů územní samosprávy přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti. Tímto ustanovením je chráněno pasivní právo být ve stanovených případech informován povinnými subjekty nebo jejich orgány.²³ Zákony, které zakotvují uvedenou povinnost jsou např. zákon č. 123/1998 Sb. o právu na informace o životním prostředí či zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

2.3. Meze svobody projevu a práva na informace mezinárodněprávní a ústavněprávní úrovně

Základní ustanovení, zakotvující omezení svobody projevu a práva na informace na ústavněprávní úrovni je čl. 17 odst. 4 Listiny základních práv a svobod. Z tohoto ustanovení jasně vyplývají podmínky, za nichž Listina dovoluje svobodu projevu a právo na informace omezit. Základní formální podmínkou je požadavek na omezení formou zákona, což koresponduje s čl. 4 odst. 2 Listiny. Materiální podmínky omezení, vedle těch, stanovených v čl. 17 odst. 4 Listiny, lze dovodit z čl. 4 odst. 3, čl. 4 odst. 4 a čl. 22 Listiny.²⁴

V mezinárodních úmluvách zakotvujících svobodu projevu a právo na informace, jsou většinou stanoveny i podmínky, za kterých lze toto právo a svobodu omezit. Pakt takto zakotvuje podmínky omezení do čl. 19 odst. 3. Článek 20 Paktu pak pokračuje v omezení práva na informace a svobody projevu, když obsahuje zákaz válečné propagandy a národní, rasové a náboženské nenávisti.

Při srovnání úpravy omezení svobody projevu a práva na informace Paktem a Listinou

21 FILIP, Jan. Dogmatika svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1998, roč. 6, č. 4, s. 618-637.

22 BARTOŇ: *Svoboda projevu...*, s. 23.

23 POUPEŘOVÁ: *Regulace médií*, s. 150.

24 BARTOŇ: *Svoboda projevu ...*, s. 29.

dojdeme k závěru, že obě úpravy si jsou v lecčem podobné. Jedním z takových podobných znaků jsou zájmy, pro které je povoleno svobodu projevu a právo na informace omezit.

Omezení svobody projevu a práva na informace je zakotveno i v Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Dotčeným ustanovením tohoto dokumentu je čl. 10 odst. 2. Při srovnání tohoto ustanovení Úmluvy s výše uvedeným článkem 17 odst. 4 Listiny vychází ochrana zakotvená Úmluvou jako širší. Listina mezi zájmy, které je nutno chránit, nezmiňuje *předcházení nepokojům a zločinnosti, zabránění úniku důvěrných informací nebo zachování autority a nestrannosti soudní moci*. Právní teorie hledá odpověď na otázku, jak postupovat při řešení případů, kdy se svoboda projevu či právo na informace dostane do konfliktu se zájmem, chráněným Úmluvou, avšak nechráněným Listinou.²⁵ Řešením by mohlo být podřazení Úmluvou konkrétněji vytyčených zájmů abstraktněji formulovaným zájmům v Listině. *Předcházení nepokojům a zločinnosti, zabránění úniku důvěrných informací a zachování autority a nestrannosti soudní moci* by takto bylo možné subsumovat pod *ochranu bezpečnosti státu a veřejné bezpečnosti*.

²⁵ Blíže viz PAVLÍČEK, Václav. Ústavní problémy svobody projevu. *AUC Iuridica*. 1996, č. 1-2/1996, s. 109-114.

3. Povinnosti provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání vzhledem k obsahu vysílání a důvody, na základě kterých obecně dochází k regulaci obsahu vysílání

Tuto kapitolu jsem se rozhodla rozdělit do dvou částí. V první části se pokusím rozebrat povinnosti provozovatelů vysílání vzhledem k obsahu vysílání tak, jak jsou upraveny v zákoně o vysílání. Zde bych chtěla zdůraznit především účel jednotlivých ustanovení, tj. podtrhnout, jaké zájmy daná ustanovení ochraňují. V druhé části se pokusím přiblížit důvody, kvůli kterým dochází k regulaci.

3.1. Povinnosti provozovatelů vysílání vzhledem k obsahu vysílání

Jak již z názvu kapitoly vyplývá, na tomto místě bych se chtěla blíže věnovat povinnostem provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání vzhledem k obsahu vysílání. Protože už v samotném zákoně o vysílání je takovýchto povinností celá řada, je podle mého názoru na místě je určitým způsobem rozčlenit. V tomto bodě bych se chtěla inspirovat již zmíněným zákonem, a povinnosti provozovatelů tedy dále členit do jednotlivých podkapitol dle toho, jaké právní statky jimi mají být chráněny. Na základě tohoto rozdělení bude podle mého názoru patrnější souvislost povinností provozovatelů se zásadami a omezeními svobody projevu a práva na informace, kterou se budu zabývat později.

Stěžejním předpisem, který upravuje povinnosti rozhlasových a televizních vysílatelů, je zákon o vysílání. Ten se povinnostem provozovatelů vysílání věnuje ve své páté části, tj. § 31 a násl. z. o vysílání. Kromě první hlavy, pojednávající o nejdůležitějších povinnostech provozovatelů obecně, jsou ostatní hlavy pojednávající povinnostech provozovatelů koncipovány tak, že sdružují povinnosti spojené vždy s ochranou určitého zájmu. Například v hlavě druhé jsou takto chráněny osoby dotčené obsahem rozhlasového nebo televizního vysílání, úprava hlavy třetí je motivována snahou o podporu evropské tvorby a evropské nezávislé a současné tvorby a čtvrtá reguluje reklamu, teleshopping a sponzorování pořadů. Pátá hlava je určitou výjimkou, nesdružuje totiž povinnosti chránící určitý zájem, ale vymezuje zvláštní oprávnění a povinnosti provozovatelů vysílání a provozovatelů převzatého vysílání v kabelovém systému. Vzhledem k tomu, jaký je jí věnován prostor v samotném

textu zákona (viz § 54 z. o vysílání), v práci uvádím pouze odkaz na příslušné zákonné ustanovení a podrobněji se jí zabývat nebudu.

3.1.1. Základní povinnosti provozovatelů

První hlava páté části zákona o vysílání (§ 31 – 34) stanoví základní práva a povinnosti provozovatelů vysílání a převzatého vysílání. Úvodní část této hlavy (§ 31 z. o vysílání) je zaměřená na obsah programů obecně. Hned z jejího prvního ustanovení lze vyčíst odkaz na zásady svobody projevu, když se zde uvádí, že provozovatelé vysílání mají právo vysílat programy svobodně a nezávisle, a do tohoto práva lze zasáhnout jen na základě zákona a v jeho mezích.

V § 31 odst. 2 z. o vysílání je formován požadavek na objektivnost a vyváženost vysílání. Objektivita a vyváženost jsou neurčité právní pojmy, tj. neexistuje jejich přesná definice a jejich obsah je vykládán správními orgány a soudy. Jako *objektivní* Rada hodnotí vysílání, které je „...*věcné, úplné, věcně správné, nestranné, nepředpojaté, neutrální, bez nadsázky a bez přehánění, prosté jakékoli senzacechtivosti a nezaujaté*“.²⁶ Vyvážené vysílání je dle Rady vysílání bez *skryté formy stranickosti*, tj. nepotlačující v určitých situacích některé názory ve prospěch názorů jiných.²⁷

Je důležité upozornit, že v případě požadavku na vyváženost pořadů zákon o vysílání rozlišuje provozovatele vysílání ze zákona a provozovatele na základě licence. Zatímco provozovatelům ze zákona je uložena povinnost vyváženosti celkové programové skladby vysílání, provozovatelům s licencí ukládá povinnost vyváženosti jen pro zpravodajské a publicistické pořady.²⁸ Tento fakt je podložen i relevantní judikaturou: „*Požadavek na respektování zásad objektivit a vyváženosti a zejména na nepřipustnost jednostranného zvýhodňování některé politické strany nebo hnutí, popřípadě jejich názorů nebo názorů jednotlivých skupin veřejnosti, obsažený v § 31 odst. 3 zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání a o změně dalších zákonů, je stanoven výlučně ve vztahu k pořadům zpravodajským a politicko-publicistickým. Pro uložení pokuty podle § 60 odst. 1 písm. b) citovaného zákona je tedy stěžejní, zda se jednalo o tento druh pořadu.*“²⁹

Ustanovení § 32 z. o vysílání obsahuje základní povinnosti provozovatelů vysílání a

26 Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 5 A 213/2010 – 26 - 32

27 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 3 As 6/2010 – 71

28 CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a předpisy související: Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. 132 s.

29 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 7 As 38/2004 - 58

provozovatelů převzatého vysílání. Stěžejním je § 32 odst. 1 písm. a), kde je zakotvena obecná odpovědnost provozovatele vysílání za vysílání a jeho obsah a povinnost provozovatele provozovat vysílání vlastním jménem a na vlastní účet. Ostatní ustanovení § 32 v podstatě aplikují všeobecně uznávané etické požadavky na obsah rozhlasového a televizního vysílání. Ačkoli by nepřipustnost pořadu s určitým obsahem šla odvodit i z jiných (často trestněprávních) předpisů, z důvodu komplexní úpravy je vtělena i do zákona o vysílání.³⁰

Jednotlivé povinnosti jsou provozovatelům uloženy za účelem ochrany určitých právních statků, a většinou spočívají v zákazu nebo omezení vysílání určitých typů pořadů. Například § 32 odst. 1 písm. b) z. o vysílání zakazuje vysílat pořady propagující válku nebo vykreslující krutá či jinak nelidská jednání tak, že dochází k jejich zlehčování, omlouvání či schvalování. Toto ustanovení tedy neznamená úplný zákaz vysílání takových pořadů, ale jen určuje způsob, kterým mají být vysílány. Jeho účelem je chránit mírumilovnost a nenásilí. § 32 odst. 1 písm. c) obdobně zakazuje pořady podněcující k nenávisti z důvodu pohlaví, rasy, barvy pleti, jazyka, víry a náboženství či jiných důvodů, aby tak ochránil toleranci či respekt k odlišnostem. Jinde chrání zákon lidskou solidaritu a důstojnost, když zakazuje bezdůvodně zobrazovat osoby umírající či trpící způsobem, který jejich důstojnost snižuje (§ 32 odst. 1 písm. f) z. o vysílání), nebo fyzický, psychický a mravní vývoj dětí a mládeže, když zakazuje zařazovat do vysílání pořady, které by mohly tento vývoj vážně narušit (§ 32 odst. 1 písm. e) z. o vysílání) a omezuje zařazování těch pořadů, které by mohly tento vývoj ohrozit (§ 32 odst. 1 písm. g) z. o vysílání).

V § 32 odst. 1 písm. d) je provozovateli zakázáno vysílat pořady obsahující podprahová sdělení. Účelem tohoto ustanovení je chránit diváky a posluchače před informacemi, proti kterým se nemohou účinně bránit. Podprahové sdělení je nástrojem k manipulaci s divákem. Statkem, který toto ustanovení chrání, je tedy právo na výběr informací a svobodné rozhodování.

Další důležitá povinnost provozovatele je zakotvena v § 32 odst. 1 písm. k) z. o vysílání. Provozovatel je podle tohoto ustanovení povinen *poskytnout v naléhavém veřejném zájmu státním orgánům a orgánům územní samosprávy na jejich žádost nezbytný vysílací čas pro důležitá a neodkladná oznámení v souvislosti s vyhlášením nouzového stavu, stavu ohrožení státu, válečného stavu, nebo opatření na ochranu veřejného zdraví*. Právním statkem, který je chráněn následujícím pravidlem, je bezpečnost státu a jeho obyvatel a

30 CHALOUPOKOVÁ, HOLÝ, : *Zákon o provozování...*, s. 136-137.

veřejné zdraví. Případy, kdy se jedná o *naléhavý veřejný zájem*, stanoví například ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky.

§ 32 odst. 3 znamená jistou výjimku pro provozovatele převzatého vysílání – představuje určité oslabení ochrany fyzického, psychického a mravního vývoje dětí a mládeže. Tímto ustanovením je provozovateli převzatého vysílání totiž umožněno šířit program obsahující části, které by mohly ohrozit vývoj dětí a mladistvých, avšak pouze za podmínek stanovených v § 32 odst. 1 písm. g) – tj. jen od 22.00 do 6.00 hodin a jinak jen tehdy, pokud je vysílání koncovému uživateli dostupné výhradně na základě smlouvy uzavřené s plnoletou osobou a zařízení je opatřeno možností omezit přístup k vysílání dětem a mladistvým.

§ 33 z. o vysílání se blíže věnuje povinnostem provozovatele vysílání při vysílání události značného společenského významu, § 34 z. o vysílání upravuje vysílání krátkých zpravodajských výňatků. Vzhledem k množství dalších povinností provozovatelů vysílání upravených dále v zákoně o vysílání či jiných právních předpisech však k těmto povinnostem uvádím pouze odkaz na zákonná ustanovení.

Zaměříme - li se na činnost Rady a správních soudů související s výše stanovenými povinnostmi, můžeme vypožorovat, že většina jejich rozhodnutí se týká povinnosti provozovatelů nezařazovat v době od 06:00 do 22:00 pořady a upoutávky, které by mohly ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých. O porušení či neporušení jiných základních povinností je rozhodováno podstatně méně³¹. Z tohoto faktu lze podle mého názoru usuzovat, že provozovatelé vysílání v zásadě respektují povinnosti (mimo zmíněnou povinnost zakotvenou v § 32 odst. 1 písm. g)), které jim ukládá zákon o vysílání, a svou činnost vykonávají v souladu s nimi (jak vypadá rozhodovací praxe příslušných orgánů, související s porušením povinnosti stanovené v § 32 odst. 1 písm. g), rozeberu blíže v druhé části práce, zaměřené speciálně na tuto povinnost).

3.1.2. Povinnosti související s ochranou osob dotčených obsahem vysílání

Hlava druhá zákona o vysílání (§ 35 – 41) poskytuje ochranu osobám dotčeným obsahem rozhlasového nebo televizního vysílání. Činí tak prostřednictvím dvou hlavních institutů – *práva na odpověď* (viz § 35 z. o vysílání) a *dodatečného sdělení* (viz § 36 z. o

31 Např. porušení § 32 odst. 1 písm. f) z. o vysílání deklarované rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 4. 2010, sp. zn. 8 As 33/2010 - 128. Tento rozsudek bylo následně napaden ústavní stížností, o které Ústavní soud rozhodl usnesením ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. III. ÚS 219/09.

vysílání). Těmto právům dotčených osob odpovídá povinnost provozovatelů vysílání umožnit dotčeným osobám za určitých podmínek výkon těchto práv – uveřejnit odpověď či dodatečné sdělení.

Právo na odpověď má osoba v případě, bylo-li v *rozhlasovém či televizním vysílání uveřejněno sdělení obsahující tvrzení, které se dotýká její cti, důstojnosti nebo soukromí* (je-li to fyzická osoba) *anebo jejího jména nebo dobré pověsti* (je-li to právnická osoba). Provozovateli z tohoto práva vyplývá povinnost tuto odpověď uveřejnit, pokud o to oprávněná osoba požádala. Další podmínkou pro zveřejnění, vyplývající z § 35 odst. 2 z. o vysílání, je předpoklad, že původní sdělení bylo nepravdivé, neúplné nebo zkreslující. Samotná odpověď dotčené osoby je zákonem také omezena, a sice požadavkem přiměřenosti. Jejím účelem je původně chybné tvrzení obrátit na pravou míru, rozsahem pak má být jen taková, aby tomuto účelu dokázala dostát.

Otázkou je, jaká sdělení podléhají povinnosti provozovatelů uveřejnit odpověď. Dle Chaloupkové³² se tato povinnost provozovatelů týká „*zpravodajské a publicistické části programů, reportáží, případně dokumentů.*“ Kromě reklamy a teleshoppingu, upravených v této souvislosti v § 48 odst. 5 z. o vysílání, nejsou dle Chaloupkové z uplatnění této povinnosti vyloučeny ani jiné části vysílání. Narozdíl od tohoto pohledu Rozehnal³³ zastává názor, že z možnosti uplatnit právo na odpověď jsou vyloučena sdělení, obsahující hodnotící tvrzení, jako „*kritika, úsudky, názory a mínění.*“ Tyto typy pořadů jsou totiž značně subjektivní a jejich pravdivost podle Rozehnal lze jen těžko objektivně prokázat či prověřit (vedle zásahu do cti či důstojnosti, soukromí fyzické osoby či jména a či dobré pověsti právnické osoby se u předmětného tvrzení musí totiž prokázat jeho nepravdivost, nepřesnost či zkreslenost).

Na dodatečné sdělení má osoba nárok tehdy, *pokud bylo v rozhlasovém nebo televizním vysílání uveřejněno sdělení o trestním řízení nebo o řízení ve věcech přestupků vedeném proti fyzické osobě anebo o řízení ve věcech správních deliktů vedeném proti fyzické nebo právnické osobě, kterou lze podle tohoto sdělení ztotožnit, a toto řízení nebylo ukončeno pravomocným rozhodnutím.* Institut dodatečného sdělení spočívá v povinnosti provozovatele na žádost oprávněné osoby zveřejnit ve vysílání informace o výsledku řízení.³⁴ Tato povinnost

32 CHALOUPKOVÁ, HOLÝ, : *Zákon o provozování...*, s. 144 - 145.

33 ROZEHNAL, A.: *Mediální zákony : Komentář*, Praha : ASPI, a. s. , 2007, s. 134.

34 Pod *informaci*, na jejíž zveřejnění má oprávněná osoba právo, dle judikatury spadá jednak oznámení konečného výsledku řízení, dále nezbytné vysvětlení, za jaký skutek byl žalobce trestně stíhán, včetně jeho právní kvalifikace, a okolnosti pravomocného ukončení tohoto stíhání. Dle judikatury nepřichází v úvahu, aby sdělení obsahovalo údaje, které v původní zprávě o trestním stíhání žalobce nebyly uvedeny, nebo

je v zásadě podmíněna dvěma požadavky. Jedním z nich je, aby byla dotčená osoba podle odvysílaného sdělení identifikovatelná. Druhým je podmínka, aby řízení nebylo ukončené pravomocným rozhodnutím. Pokud by druhý požadavek nebyl splněn a řízení, které bylo ve vysílání zmíněno, již skončilo pravomocným rozhodnutím, může dotčená osoba, v případě, že bylo sdělení nepravdivé, neúplné či zkreslující, využít právo na odpověď.

Právním statkem, k jehož ochraně tato ustanovení slouží, jsou osobnostní práva. Zákon o vysílání však není jediným předpisem, který osobnostní práva chrání. Počínaje čl. 8 Úmluvy či čl. 10 Listiny, přes ochranu na soukromoprávní úrovni zajištěnou § 11 – 16 zákona č. 40/1964 Sb., Občanského zákoníku či ochranu trestněprávní, obsaženou v § 180 – 184. zákon č. 40/2009 Sb., Trestního zákoníku, jsou osobnostní práva chráněna celou řadou předpisů.

3.1.3. Povinnosti související s podporou evropské tvorby a evropské nezávislé a současné tvorby

Této problematice se věnuje hlava třetí zákona o vysílání, konkrétně § 42 – 47. Je důležité uvědomit si, že tato část ukládá povinnosti pouze provozovatelům televizního vysílání, nikoli provozovatelům rozhlasového vysílání.

V § 42 z. o vysílání se stanoví, že *provozovatel televizního vysílání je povinen tam, kde je to proveditelné, vyhradit pro evropská díla nadpoloviční podíl celkového vysílacího času každého svého programu*. Do celkového vysílacího času programu se přitom nezapočítává čas věnovaný zpravodajství, přenosu sportovních událostí, soutěžím, teletextu, reklamě a teleshoppingu.

V následujícím paragrafu je zakotvena další povinnost provozovatele televizního vysílání, a sice tam, kde je to proveditelné, vyhradit pro evropská díla vyrobená nezávislými výrobci alespoň 10 % celkového vysílacího času každého svého programu. Tak, jako v předchozím případě, se do celkového vysílacího času nezapočítávají vybrané pořady (stejně jako v § 42 z. o vysílání).

Další povinnost je stanovena v § 44 odst.1 z. o vysílání: tam, kde je to proveditelné, je provozovatel povinen zajistit, aby v rámci prostoru vyhrazeného pro evropskou nezávislou tvorbu představovala díla, od jejichž zveřejnění neuplynulo více než 5 let, minimálně 10 % vysílání.

Pokud provozovatel z určitého důvodu nechce vyhrázovat prostor ve svém vysílání

hodnocení dokazování a subjektivní hodnocení motivace poškozené, protože by takto byl překročen rámec práva dodatečného sdělení (viz rozhodnutí Vrchního soudu v Praze, sp. zn. 1 Co 231/2002).

evropským nezávislým tvůrcům a jejich dílům, nabízí mu zákon o vysílání alternativu. Dle § 43 odst. 2 si může svou povinnost stanovenou v prvním odstavci téhož paragrafu splnit i tak, že vynaloží alespoň 10 % svého programového rozpočtu na výrobu či nákup evropských děl vyrobených nezávislými výrobci. Pokud si zvolí tuto možnost, musí však minimálně 10 % výše uvedené částky věnovat na díla, od jejichž prvního zveřejnění neuplynulo více než pět let (§ 44 odst. 2 z. o vysílání).

Institut podpory evropské tvorby a evropské nezávislé tvorby byl do českého právního řádu implementován v souladu se směrnicí o provozování televizního vysílání.³⁵ Jak v této směrnici, tak i zákoně o vysílání jsou povinnosti provozovatelů televizního vysílání omezeny na případy, kde je to proveditelné. Neproveditelností je přitom chápána nemožnost plnění.³⁶ Tyto povinnosti tedy nejsou absolutní a lze se od nich odchýlit, pokud provozovatel dodatečně přesvědčivě odůvodní své tvrzení, že nemohl plnit.

Povinnosti související s podporou evropské tvorby a evropské nezávislé a současné tvorby tvoří mezi ostatními povinnostmi provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání určitou výjimku. Účelem regulace v tomto případě totiž není ochrana určitých zájmů a hodnot společnosti, nýbrž podpora evropské tvorby. Předchozí ustanovení mají zřejmě také prohloubit pocit „evropanství“, tj. vědomí, že jsme jako stát členi nějakého celku, a posílit v nás zájem o jeho tradice a pocit sounáležitosti s ostatními členy.

3.1.4. Povinnosti provozovatelů související se zařazováním obchodních sdělení do vysílání

Úprava obchodních sdělení je zakotvena v hlavě čtvrté zákona o rozhlasovém a televizním vysílání, tj. § 48 – 53. Zjednodušeně by se dalo říci, že spočívá v omezení či zákazu zařazování určitých obchodních sdělení do vysílání.

V § 48 odst. 1 z. o vysílání jsou uvedena obchodní sdělení, která provozovatelé vysílání do vysílání vůbec nesmějí zařazovat. Povinností provozovatelů je tudíž zkoumat, zda obchodní sdělení, která zamýšlejí vysílat, nespadá mezi tyto případy. Do zakázaných obchodních sdělení patří např. obchodní sdělení nesnadno rozpoznatelná (§ 48 odst. 1 písm. a)), náboženská a ateistická obchodní sdělení (§ 48 odst. 1 písm. d)), obchodní sdělení snižující lidskou důstojnost (§ 48 odst. 1 písm. j)) nebo obchodní sdělení, která stanovenými

35 Směrnice Rady 89/552/EHS o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání ve znění směrnice č. 97/36/ES, novelizovaná a přejmenovaná směrnici č. 2007/65/ES

36 ROZEHNAL, A.: Mediální zákony : Komentář, Praha : ASPI, a. s. , 2007, s. 150.

způsoby ohrožují děti a mladistvé (§ 48 odst. 2). Z uvedené úpravy lze vyčíst odkaz na obecné povinnosti provozovatelů, uvedené v § 32 odst. 1 z. o vysílání. Tak, jako je například v § 32 odst. 1 písm. f) z. o vysílání provozovatelům zakázáno bezdůvodně zobrazovat osoby trpící způsobem snižujícím lidskou důstojnost, jsou obdobně zakázána i obchodní sdělení s tímto obsahem. Dalším případem je ochrana dětí a mladistvých – jak je zdůrazněna v rámci obecných povinností provozovatelů (§ 32 odst. 1 písm. e) a g)), takovou váhu jí dává i část zákona hovořící o obchodních sděleních (§ 48 odst. 2).

Specifické je omezení stanovené v § 48 odst. 1 písm. c) z. o vysílání. Provozovatelům vysílání je dle tohoto ustanovení zapovězeno uvádět ve vysílání obchodní sdělení, v nichž účinkují hlasatelé, moderátoři a redaktoři zpravodajských a politicko-publicistických pořadů. Účelem tohoto zákazu nepochybně je, aby osoby, které jsou spojovány s poskytováním objektivních informací, nezneužívaly tohoto postavení k jiným účelům.³⁷

V praxi bývá často řešena otázka³⁸, v čem se liší reklama (na kterou se vztahuje povinnost provozovatelů dle § 48 odst. 4 z. o vysílání, tedy zajistit, aby reklamy a byla rozeznatelné a u provozovatele rozhlasového vysílání zřetelně zvukově, u provozovatele televizního vysílání zřetelně zvukově, obrazově či zvukově-obrazově oddělené od ostatních částí programu) a sponzorský vzkaz. V této souvislosti Nejvyšší správní soud stanovil, že reklama a sponzorský vzkaz jsou primárně odlišné svým účelem: „základním účelem sponzorování je vytvoření dobrého jména, pověsti právnické či fyzické osoby či jeho výrobků (tzv. goodwill). Tento účel proto musí sloužit jako odlišující kritérium pro reklamu a sponzorování, protože tam, kde by sponzorský vzkaz vybízel ke koupi určitého výrobku podnikatele, by se již nejednalo o sponzorský vzkaz, nýbrž o reklamu.“³⁹

Další ustanovení hlavy čtvrté zákona o vysílání upravují povinnosti provozovatelů při zařazování reklam a teleshoppingu do vysílání (§ 49 z. o vysílání), předepisují povolený časový rozsah reklamy a teleshoppingu v televizním (§ 50 z. o vysílání) a rozhlasovém (§ 51 z. o vysílání) vysílání, vymezují specifické vlastnosti, které musejí mít obchodní sdělení, týkající se alkoholických nápojů (§ 52 z. o vysílání), určují povinnosti provozovatelů vysílání při vysílání sponzorovaných rozhlasových nebo televizních programů a pořadů (§ 53 z. o vysílání) nebo upravují povinnosti provozovatelů televizního vysílání při umístění produktu

37 KROUPA a kol: *Mediální právo*, s. 172.

38 Př. rozsudky Městského soudu v Praze, ze dne 18. 1. 2011, sp. zn. 8 A 81/2010 - 36-37 a ze dne 28. 1. 2011, sp. zn. 8A 248/2010 - 88-90

39 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 11. 2006, sp. zn. 7 As 81/2005 - 79

(§ 53a z. o vysílání). Ve snaze o stručnost však k těmto povinnostem uvádím pouze příslušné paragrafy zákona o vysílání.

3.2. Důvody regulace obsahu vysílání

V předchozím textu jsem se nastínila podobu povinností provozovatelů souvisejících s obsahem vysílání a účely, které tyto povinnosti sledují (v převážné většině případů ochranu určitých právních statků). Nyní bych se chtěla krátce pozastavit nad důvody, k jejichž naplnění regulace obsahu vysílání slouží. Názorů na tuto problematiku je hned několik, např. McQuail⁴⁰ uvádí, že hlavní důvody regulace médií spočívají ve „*snaze uvalit kolektivní dozor na nově se rozvíjející média, chránit zranitelné jedince, omezit moc soukromého kapitálu, zajistit rovný přístup ideologickým frakcím či politickým stranám a celkově umožnit a garantovat odpovídající distribuci vzácných a ceněných společenských a kulturních hodnot.*“ V postmoderní době ale je dle jeho názoru regulace z těchto důvodů potlačována, a vzhledem k důrazu kladenému na „*prosperitu a otevřenost k relativizaci hodnot, orientaci na individuální konzumerismus a ekonomický liberalismus*“ převažují dle McQuaila tendence omezit regulaci a veřejnoprávní dozor na co nejmenší míru.

Nemám dostatek znalostí a zkušeností k tomu, abych s tímto autorem polemizovala, a tak jen dodávám, že i v českém zákoně o vysílání lze najít ustanovení, jejichž existenci lze odůvodnit dle McQuaila. Např. § 32 odst. 1 písm. e) a g) z. o vysílání takto spadá pod *ochranu zranitelných jedinců* nebo § 31 odst. 3 z. o vysílání pod *úkol médií zajistit rovný přístup ideologickým frakcím či politickým stranám*. Taktéž se i mně osobně zdá, že v postmoderní době je kladen větší důraz na prosperitu, konzum a liberalismus, a důsledkem těchto společenských nálad jsou snahy o úplnou deregulaci médií, která by poté fungovala na principu volného trhu (viz níže).

K otázce, jaké důvody ospravedlňují regulaci médií, se vyjádřil Feintuck.⁴¹ Podle něj je regulace ospravedlněná „*efektivní komunikací, zachováním kulturní a politické diverzity, ekonomickými zájmy a veřejnou službou.*“ Srovnání Feintuckem zmiňovaných důvodů a

40 McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 1. vydání. Praha : Portál, 1999. s. 50. In POUPEROVÁ, Olga. Několik poznámek k regulaci obsahu v hromadných sdělovacích prostředcích. In HAMULEJAK, Ondrej a kol (ed) . *Debaty mladých právníků 2007 : Sborník příspěvků z konference Monseho debaty mladých právníků, konané ve dnech 10.–12. 9. 2007 Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. s. 171-175.

41 FEINTUCK, Mike. *Media Regulation, Public Interest and the Law*. 1. vyd. Edinburgh : Edinburgh University Press, 1999. 230 s. in ŠKOP, Martin. Regulace televizního a rozhlasového vysílání. *Revue pro média*. 2003, 3. roč., č. 6., s. 2-10.

regulaci médií zakotvenou zákonem o vysílání provedl již Škop⁴². Z důvodu *efektivní komunikace* jsou dle Škopa do zákona o vysílání vložena ustanovení o licenčním řízení, pro *zachování politické a kulturní diverzity* zákon obsahuje ustanovení nařizující provozovatelům poskytovat objektivní a vyvážené vysílání, z důvodu *ekonomického zájmu* existuje ve vysílání regulace reklamy a *veřejnou službou* jsou zákonem o vysílání nadáni vysílatelé ze zákona, tj. Česká televize a Český rozhlas.

Stanoviska McQuaila a Feintucka týkající se důvodů regulace médií se částečně liší, což je dané také částečně odlišnou otázkou, na niž hledali tyto autoři odpověď (zatímco McQuail uvedl důvody, pro něž skutečně k dochází k regulaci, Feintuck hledal důvody regulaci ospravedlňující). Přesto se ale oba autoři v několika bodech shodují. K regulaci médií tedy může docházet (dle Feintucka) a dochází (dle McQuaila) z určitých ekonomických důvodů (McQuailovo *omezení moci soukromého kapitálu*, např. regulace reklamy) či v zájmu zachování názorové pestrosti. McQuailovo *uvalení dozoru na nově rozvíjející se média* lze pravděpodobně ospravedlnit *efektivní komunikací*, a o *umožnění a garanci distribuce vzácných a ceněných společenských a kulturních hodnot* se do jisté míry starají provozovatelé ze zákona v rámci jejich veřejné služby. Co mi ale ve Feintuckem zmíněných důvodech chybí, je McQuailova *ochrana zranitelných*. Nejen, že z tohoto důvodu k regulaci médií dochází, ale dle mého názoru je i správné a spravedlivé, aby k ní docházelo.

42 ŠKOP, Martin. Regulace televizního a rozhlasového vysílání. *Revue pro média*. 2003, 3. roč., č. 6., s. 2-10.

4. Soulad úpravy povinností provozovatelů se zásadami svobody projevu a práva na informace

Dříve, než podrobněji rozeberu povinnosti provozovatelů související s ochranou zdravého vývoje dětí a mládeže, krátce se na tomto místě pozastavím nad tím, zda povinnosti provozovatelů obecně, v úpravě, kterou jsem nastínila v předchozí kapitole, odpovídají mezím svobody projevu a práva na informace zakotveným v ústavněprávních a mezinárodněprávních dokumentech. Pro větší názornost povinnosti provozovatelů opět rozdělím dle zájmů chráněných jednotlivými povinnostmi.

Jedním ze základních požadavků, které klade zákon o vysílání na provozovatele, je nutnost objektivnosti a vyváženosti zpravodajských a politicko-publicistických pořadů (v případě provozovatele vysílání s licenci) nebo obligatorní sestavování programové skladby tak, aby ve svém vysílání poskytovala vyváženou nabídku pro všechny obyvatele (v případě provozovatelů vysílání ze zákona). Když vezmeme v úvahu výklad těchto dvou pojmů aplikovaný Radou (objektivní tvrzení je „*věcné, úplné, věcně správné, nestranné, nepředpojaté, neutrální, bez nadsázky a bez přehánění, prosté jakékoli senzacechtivosti a nezaujaté*“⁴³; vyvážené informace jsou bez „*skryté formy stranickosti*“, tj. nepotlačující v určitých situacích některé názory ve prospěch názorů jiných⁴⁴) a meze svobody projevu a práva na informace zakotvené ústavně- a mezinárodněprávně, podle mého názoru dojdeme k závěru, že požadavky objektivity a vyváženosti v míře, v jaké jsou zakotveny v zákoně o vysílání, jsou plně v souladu s možným omezením svobody projevu. Naopak lze říci, že tyto požadavky pomáhají rozvíjet právo posluchačů a diváků na informace. Podle mého názoru totiž jen ten, kdo přijímá objektivní a vyvážené informace, si dokáže na určitou věc vytvořit relevantní názor.

Povinnosti provozovatelů, označené zákonem o vysílání jako základní, jsou v tomto zákoně zakotveny za účelem ochrany určitých právních statků, kterými jsou například mírumilovnost, nenásilí, tolerance nebo lidská důstojnost. Omezení provozovatelů související s ochranou těchto statků jsou obecně v souladu s nejčastějšími právně povolenými limity svobody projevu a práva na informace⁴⁵ a pohybují se i v mezích svobody projevu a práva na

43 Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 5 A 213/2010 – 26 - 32

44 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 3 As 6/2010 – 71

45 Blíže in JÄGER, Petr; MOLEK, Pavel. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2007. s. 33-37.

informace, povolených Listinou, Úmluvou a Paktem. Například povinnosti provozovatelů zakotvené v § 32 odst. 1 písm. c) z. o vysílání lze podřadit pod omezení motivované *ochranou práv a svobod druhých* (čl. 17 odst. 4 Listiny), pod *ochranu pověsti nebo práv jiných* (čl. 10 odst. 2 Úmluvy), či sloužící k *respektování práv nebo pověsti jiných* (čl. 19 odst. 3 písm. a) Paktu), povinnosti z § 32 odst. 1 písm. j) z. o vysílání lze podřadit pod *ochranu mravnosti* deklarovanou v Listině nebo *ochranu morálky* zakotvenou Paktem a Úmluvou. Podle mého názoru mezi základními povinnostmi provozovatelů neexistuje ustanovení, které by takto nebylo možné subsumovat pod ochranu hodnot, v jejichž souvislosti dovoluje ústavní a mezinárodní právo omezit svobodu projevu a právo na informace. Je otázkou, zda jsou povinnosti stanovené § 32 z. o vysílání skutečně opatření v demokratické společnosti nezbytná, tj. opatření, jejichž existence je vyžadována naléhavou společenskou potřebou.⁴⁶ Nepřípustnost vysílání s určitým obsahem lze totiž dovodit i z jiných předpisů. Jak už bylo řečeno výše, účelem, který zákonodárce sledoval při vtělení těchto povinností provozovatelů do zákona o vysílání byla pravděpodobně komplexnost právní úpravy televizního a rozhlasového vysílání.⁴⁷

Ustanovení upravující povinnosti provozovatelů související s ochranou osobnostních práv diváků a posluchačů jsou typickým příkladem kolize dvou různých zájmů. Při řešení kolizních situací obecně by měly vždy být dostatečně zváženy okolnosti jednotlivých konkrétních případů a následně zvoleno vhodné řešení, protože neplatí, že určité právo má automaticky prioritu před jiným.⁴⁸ V případě kolize určitého zájmu se svobodou projevu a právem na informace judikatura ESLP deklarovala, že se neuplatňuje „výběr mezi dvěma protichůdnými zásadami, nýbrž princip svobody projevu, který je podroben výjimkám, které musejí být úzce interpretovány.“⁴⁹

Úprava práva na odpověď zakotvená v zákoně o vysílání reflektuje jednak čl. 23 směrnice 89/552/EHS, ve znění směrnice č. 2007/65/ES, druhá doporučení obsažená v rezoluci č. (74) 26 Výboru ministrů Rady Evropy o právu na odpověď. Dle názoru ESLP neznamená soudní příkaz nařizující zveřejnění práva osob na odpověď nelegitimní omezení svobody projevu provozovatelů vysílání (pokud takový zásah lze opodstatnit dle čl. 10 odst. 2 Úmluvy). Naopak, institut práva na odpověď je zárukou plurality informací a jeho cílem je

46 BARTOŇ, Michal. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2005. s. 735.

47 CHALOUPOKOVÁ, HOLÝ, : *Zákon o provozování...*, s. 136-137.

48 Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97

49 Rozhodnutí ESLP ve věci Sunday Times proti Spojenému království ze dne 26. 4. 1979, stížnost č. 6538/74.

dle ESLP zajistit zájmy veřejnosti a tím zaručit nejplnější přístup k informacím. Existence práva na odpověď je tedy odůvodněna jak zájmem jednotlivce, tak zájmem veřejnosti a společnosti.⁵⁰

Druhý z prostředků, jimiž zákon o vysílání dovoluje osobám bránit svá osobnostní práva, je dodatečné sdělení. Tento institut je realizací presumpce nevinny, zakotvené mj. v čl. 40 odst. 2 Listiny. Vzhledem k míře omezení, které podléhá dodatečně sdělená informace (viz výše), dle mého názoru v této souvislosti nelze mluvit o nepřiměřeném omezení svobody projevu provozovatelů. Naopak, tak jako právo na odpověď, i dodatečné sdělení přispívá k plnější informovanosti diváků a posluchačů.

Posouzení souladu mezi svobody projevu a práva na informace a povinností provozovatelů vztahující se k podpoře evropské tvorby a evropské současné a nezávislé tvorby je skutečně problematické. Narozdíl od ostatních povinností provozovatelů se tato omezení nevztahují k obsahu určitých pořadů, nýbrž souvisí s původem jednotlivých pořadů. Proto lze jen stěží existenci takových omezení považovat za související s ochranou zájmů dle čl. 17 odst. 4 Listiny, čl. 19 odst. 3 Paktu a čl. 10 odst. 2 Úmluvy. Lze tvrdit, že jsou tato omezení do jisté míry odůvodněna požadavkem objektivit a plurality informací. Je ovšem otázkou, kolik o objektivitě či kvalitě určitého sdělení vypovídá původ jeho zdroje.

Hlava čtvrtá části páté zákona o vysílání upravuje povinnosti provozovatelů související se zařazováním obchodních sdělení do vysílání. Činí tak takovým způsobem, že některá obchodní sdělení přímo zakazuje zařazovat do vysílání a u jiných omezuje jejich rozsah ve vysílání nebo vymezuje způsob, jakým budou tato sdělení do vysílání zařazena. Ustanovení této části, která vybraná obchodní sdělení přímo zakazují vysílat, často odkazují na základní povinnosti provozovatelů zakotvené v § 32 z. o vysílání, protože chrání stejné hodnoty (př. § 48 odst. 2 z. o vysílání: zákaz vysílání obchodních sdělení ohrožující děti a mladistvé nebo § 48 odst. 1 písm. j) z. o vysílání: zákaz vysílání obchodních sdělení snižující lidskou důstojnost). U těchto ustanovení není podle mého názoru pochyb o jejich souladu s mezemi svobody projevu a práva na informace.

Ostatní povinnosti týkající zařazování obchodních sdělení jsou ve většině případů odůvodněny požadavkem vyváženosti a objektivit vysílání a právem posluchačů a diváků na informace; kdyby bylo například do vysílání zařazeno obchodní sdělení nesnadno rozpoznatelné (§ 48 odst. 1 písm. a) z. o vysílání), posluchač či divák by ho mohl zaměnit s

50 CHALOUPOKOVÁ, HOLÝ, : *Zákon o provozování...*, s. 144.

jiným typem pořadu, lehce tak nabyt dojmu, že toto sdělení přináší seriózní informace, a vytvořit si o věci zkreslený úsudek. Podobná situace by nastala v případě, kdy by osoby zmíněné v § 48 odst. 1 písm. c) z. o vysílání účinkovaly v obchodním sdělení. Na výroky těchto osob se v očích diváka či posluchače může vztahovat jakási „praesumpce pravdivosti“ a obchodnímu sdělení, v němž by zmíněné osoby účinkovaly, proto může divák či posluchač klást větší význam, než skutečně toto sdělení má.

Shrneme - li výše uvedené řádky, vyplývá z nich, že právní úprava povinností provozovatelů v zásadě je v souladu s mezemi svobody projevu a práva na informace. Jedinou problematickou částí jsou povinnosti provozovatelů související s evropskou tvorbou a evropskou nezávislou tvorbou. Zde lze jen stěží tvrdit, že vyhovují obecným požadavkům omezení svobody projevu a práva na informace.⁵¹ Jsou sice zakotveny zákonem, čímž splňují jednu z podmínek, ale o jejich nezbytnosti v demokratické společnosti a příspěvku k ochraně ústavně- a mezinárodněprávně stanovených hodnot lze polemizovat.

51 Rozhodnutí ESLP ve věci Observer a Guardian proti Spojenému království ze dne 26. 11. 1991, stížnost č. 13585/88.

5. Povinnost provozovatelů nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit či ohrozit zdravý vývoj dětí a mladistvých

V předcházejících kapitolách jsem nastínila, jaké povinnosti obecně jsou provozovatelům rozhlasového a televizního vysílání uloženy českým právním řádem a zda je tato úprava v souladu s mezemi práva na informace a svobody projevu tak, jak jsou zakotveny v ústavních a mezinárodních dokumentech. V této a následujících kapitolách bych se chtěla blíže věnovat jednomu typu povinností provozovatelů, a sice povinností nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit či ohrozit zdravý vývoj dětí a mladistvých. Nejprve bych chtěla přiblížit zákonnou podobu těchto povinností a zásady, jimiž se řídí příslušné orgány při aplikaci této právní úpravy. Následně bych se chtěla zamyslet nad vlivem, jaký mají či mohou mít média na děti a mladistvé a na základě toho se pokusit posoudit, zda je zákonná úprava povinností provozovatelů souvisejících s ochranou dětí a mladistvých dostatečně účinná. Motivací k výběru právě této povinnosti mi byla vedle mého zájmu o tuto problematiku také skutečnost, že k tomuto tématu existuje poměrně rozsáhlá judikatura. Zmíněné povinnosti bych se totiž chtěla věnovat především v souvislosti s rozhodnutími Rady, správních soudů a Ústavního soudu.

Tuto kapitolu jsem se rozhodla rozdělit do dvou částí, kdy první bude věnována právní úpravě zmíněné povinnosti provozovatelů a druhá se bude zabývat konkrétní činností Rady pro rozhlasové a televizní vysílání a dalších orgánů, související s touto povinností.

5.1. Právní úprava

Právní úprava povinnosti provozovatele nezařazovat do vysílání pořady, které mohou vážně narušit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých, je vtělena do § 32 odst. 1 písm. e) z. o vysílání. Mimo absolutního zákazu zařadit tyto „narušitele“ do vysílání, vyjmenovává toto ustanovení příkladmo dva typy pořadů, které jsou vzhledem ke svému obsahu pro vývoj dětí a mladistvých takto nebezpečné vždy. Jsou jimi pořady zobrazující pornografii nebo hrubé samoučelné násilí.

Souvisejícím ustanovením je § 32 odst. 1 písm. g) z. o vysílání. Také je zde chráněn fyzický, psychický a mravní vývoj dětí a mladistvých, ovšem narozdíl od předchozího případu ne před vážným narušením, nýbrž před ohrožením. Vzhledem k tomu, že *ohrožení*

nepředstavuje takové riziko jako *vážné narušení*, neukládá v tomto případě zákon absolutní zákaz vysílání těchto pořadů, ale ve vymezený čas vysílání těchto pořadů povoluje (v době od 22.00 do 6.00 dalšího dne, tj. tehdy, kdy se předpokládá, že děti a mladiství s vysíláním nepřijdou do kontaktu).⁵²

Další rozdíl mezi ustanovením § 32 odst. 1 písm. e) a písm. g) z. o vysílání lze spatřit i v použitém slovesném způsobu slovesa *moci*: zatímco v případě vážného narušení vývoje zákonodárce použil formulaci *pořady, které mohou narušit*, v případě ohrožení je použito *pořady, které by mohly ohrozit*. Zde je dle mého názoru patrná snaha zákonodárce o vyšší ochranu vývoje dětí a mladistvých před ohrožením. Za situace, kdy vysílání pořadů, které jsou schopné vážně narušit vývoj dětí a mládeže, je bez dalšího zakázáno, a vysílání pořadů schopných ohrozit tento vývoj za určitých podmínek povoleno, zvyšuje zákonodárce ochranu vývoje dětí a mládeže před ohrožením tak, že mimo stanovené situace postihuje vysílání všech pořadů, které by byť i potenciálně mohly ohrozit tento vývoj. Míru ochrany vývoje dětí a mladistvých před ohrožením zesiluje i fakt, že je provozovatel povinen bezprostředně před samotným vysíláním pořadů potenciálně ohrožujících vývoj dětí a mladistvých slovně upozornit diváky na nevhodnost pořadu pro děti a mladistvé, a po celou dobu vysílání takového pořadu musí být pořad označen obrazovým symbolem identifikujícím pořady nevhodné pro děti a mladistvé.

Povinnost provozovatelů převzatého vysílání, související s ochranou zdravého vývoje dětí a mladistvých, zakotvuje § 32 odst. 3 z. o vysílání. Zde je stanoveno, že provozovatelé převzatého vysílání mohou šířit program obsahující pořady nebo další části vysílání, které by mohly ohrozit zdravý vývoj dětí a mladistvých, avšak jen za podmínek uvedených v § 32 odst. 1 písm. g). Do nejnižší programové nabídky⁵³ přitom nesmí být zařazen program obsahující převážně pořady potenciálně ohrožující zdravý vývoj dětí a mladistvých.

Právním statkem, chráněným výše uvedenými povinnostmi provozovatelů, je zdravý fyzický, psychický a mravní vývoj mladistvých.⁵⁴ Důvodem k ochraně tohoto právního statku je fakt, že děti a mladiství jsou poměrně zranitelnou skupinou osob, což se stát snaží kompenzovat právě zdůrazněnou ochranou jejich zájmů. Zdravý vývoj dětí a mladistvých,

52 Provozovatel vysílání může za určitých podmínek vysílat pořady potenciálně ohrožující zdravý vývoj dětí a mladistvých i mimo vymezený čas. Viz § 32 odst. 1 písm. g) z. o vysílání.

53 Nejnižší programovou nabídkou se rozumí soubor programů poskytovaných provozovatelem převzatého vysílání za nejnižší cenu (§ 2 odst. 1 písm. u) z. o vysílání).

54 Pod pojmy dítě a mladistvý jsou v souladu s čl. 1 Úmluvy o právech dítěte chápány osoby mladší osmnácti let.

jeho psychická, fyzická a morální stránka, je totiž základním předpokladem pro vývoj společnosti i státu a jeho ochrana by měla být v zájmu celé společnosti.⁵⁵

Problém může spočívat ve skutečnosti, že míra nedodržení těchto povinností provozovateli není přesně určitelná. Zákon tedy nechává na posouzení Rady a dalších orgánů, jak v konkrétních případech rozhodnou. Vždy je nutné vzít v úvahu i „druhou stranu mince“, tedy právo provozovatelů vysílání na svobodu projevu. Je nesmyslné, aby byli provozovatelé v duchu jakési falešné morálky omezováni na této svobodě; naopak je v zájmu společnosti, aby k omezení tohoto práva došlo až tehdy, je-li to skutečně nezbytné k ochraně zdravého vývoje dětí a mladistvých.⁵⁶

Jak vypadá rozhodovací praxe v konkrétních případech a jaké zásady lze obecně nadřadit rozhodovací činnosti příslušných orgánů rozhodujících o této povinnosti, se pokusím osvětlit v následující části.

5.2. Rozhodovací praxe Rady a správních soudů

Bývá pravidlem, že právní úprava určité problematiky dává vzniknout otázkám, jejichž zodpovězení je úkolem rozhodovací praxe soudů a správních orgánů. Nejinak tomu je i v našem případě, tedy v souvislosti s povinnostmi provozovatelů zakotvenými v § 32 odst. 1 písm. e) a g) z. o vysílání. Otázek, na něž se rozhodující orgány snaží najít odpověď, je v tomto případě rovněž celá řada, počínaje problémem, jaký obsah pořadu lze označit jako potenciálně ohrožující či narušující zdravý vývoj dětí a mladistvých.

Rozhodovací pravomoc v souvislosti s porušením povinností provozovatelů zakotvených v § 32 odst. 1 písm. e) a g) náleží Radě. Dle § 5 písm. g) z. o vysílání spočívá její činnost vedle dalšího i v monitoringu obsahu rozhlasového a televizního vysílání. Dohlíží přitom na dodržování právních předpisů provozovateli (§ 5 písm. a) z. o vysílání) a zjistí-li určité opomenutí či zanedbání ze strany provozovatelů, je v její pravomoci uložit sankci dle zákona o vysílání (§ 5 písm. f) z. o vysílání). Je přitom čistě věcí jejího zhodnocení, jaké pořady již shledá potenciálně ohrožující či narušující zdravý vývoj dětí a mladistvých, a jakou za ně stanoví sankci.

Konkrétním příkladem činnosti Rady může být případ pořadu (Ne)Snesitelná lehkost Stodolní, odvysílaného na programu ČT 1 dne 9. 1. 2008 v 9:50 hodin.⁵⁷ V zařazení tohoto

55 POUPEROVÁ: *Regulace médií*, s. 206.

56 CHALOUPKOVÁ, HOLÝ, : *Zákon o provozování...*, s. 137-138.

57 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 1. 2010, sp. zn. 7 As 64/2009 – 48.

pořadu v uvedenou dobu do vysílání shledala Rada porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. g) z. o vysílání a udělila České televizi pokutu ve výši 400 000 Kč. Porušení zmíněného ustanovení Českou televizi spatřuje Rada v tom, že se v pořadu objevují „scény přímé aplikace tvrdých drog, pití alkoholu a záběry na obsluhu ,nahore bez’ v takovém rázu, že by pořad měl být vysílán minimálně po 22. hodině.“ Podle Rady „u některých dětí může zhlédnutí předmětných scén vést ke snaze napodobit ,antihrdiny’ dokumentu, a to zejména s cílem odlišit se od ,průměru’ , být ,zajímavý’ a scény by mohly děti psychicky traumatizovat. Záběry zobrazující reálnou aplikaci drogy mohou na děti v krajním případě působit až děsivě.“ Dále by odvysílané scény mohly „přispívat ke snížení prahu citlivosti dětí při vnímání světa drog a zábavy dospělých. Konfrontace dětí s popisným a nevysvětlujícím dějem pořadu, který jen zachycuje negativní fenomény, aniž by osvětloval jejich škodlivost a závadnost, může vést k otupění vůči těmto fenoménům a k jejich přijetí jako akceptovatelné reality.“

Česká televize podala proti tomuto rozhodnutí správní žalobu k Městskému soudu v Praze. Argumentovala tím, že skutečnosti, dle kterých Rada rozhodla o pokutě, nejsou nijak podložené, a dopad tohoto pořadu na děti a mladistvé je nesprávně vyhodnocen. Městský soud dospěl ke stejnému stanovisku jako Česká televize. Rozhodnutí Rady o pokutě shledal nepřezkoumatelným a zrušil jej. Své stanovisko podepřel následující argumentací: „Napadené rozhodnutí obsahuje spekulativní závěry, tedy závěry nijak nepodložené. Jedná se především o závěr, že by popsání scény mohly přispět k popularizaci negativních jevů (aplikace drog, obživa striptýzových tanečnic), u něhož absentují důvody, pro které k uvedenému závěru Rada dospěla. Je nesporné, že některé děti a mladiství jsou náchylnější k experimentování s drogami i k možné závislosti, a proto je nutno podporovat prevenci, která by měla fungovat v rodině i ve školách, kde by se měla soustředit především na podávání informací a na přípravu aktivit a strategií určených k zamezení šíření drogové závislosti. Tuto problematiku nemohou proto ani provozovatelé vysílání ignorovat, zvláště v případě veřejnoprávního vysílání. Z vyjádření ČT ve správním řízení i v žalobě vyplývá, že záměrem pořadu měla být právě prevence. Napadené rozhodnutí se však s tímto záměrem provozovatele vysílání nijak nevypořádává, nestanoví žádné limity, žádná kritéria, která by měl pořad uvedeného typu splňovat, aby beze zbytku splnil představy Rady o nenaplnění skutkové podstaty správního deliktu spočívajícího v porušení ust. § 32 odst. 1 písm. g) zákona o vysílání.“

Proti tomuto rozsudku podala Rada kasační stížnost z důvodů dle § 103 odst. 1 písm.

a) a d) soudního řádu správního, kde namítala, že „pořad nebyl prezentován jako pořad o protidrogové problematice, nebyl nijakým způsobem komentován, antidrogová preventivní funkce není v pořadu vyzdvížena, spíše je do ústraní potlačena drsnými záběry aplikací drog s pozitivně ohodnocenými komentáři narkomanů. Lze se proto domnívat, že preventivní funkce pořadu nemusela být dětem a mladistvým po zhlédnutí pořadu zcela jasná. Lze se také domnívat, že tato jeho funkce nemusela být dokonce jasná ani některé části dospělé populace. Problémem adolescentního věku jsou málo zvnitřené morální zásady. Lidé vystupující v předmětném pořadu představují společnost lidí, se kterými bychom my dospělí jinak nepřišli do styku. Jakkoli můžeme být tolerantní vůči těmto lidem v občanském styku, nemůžeme takovou společnost považovat za vhodnou pro naše nedospělé či pubertální děti. Je-li taková společnost pro děti nevhodná v realitě, tak se rozhodně nemůže stát vhodnou, přenáší-li ji do našich domovů televize.“

Dále se zde Rada vyjádřila ke své pravomoci posuzovat obsah vysílání: „Při posuzování obsahu televizního vysílání postupuje Rada podle zákona o vysílání, který jí ukládá povinnost sankcionovat všechny pořady nebo upoutávky, které mohou ohrozit některý z vývoje dětí nebo mladistvých. Zákon přitom pořady nekategorizuje a nestanoví kritéria při posuzování pořadů. Rada nemá povinnost přihlídnout k preventivní funkci pořadu, jak tvrdí městský soud. Prevence a preventivní funkce pořadu není zákonné kritérium, které by mělo být vzato v úvahu při posuzování pořadu, nebo kterým by bylo možné omluvit pořad, který svým obsahem může ohrozit vývoj dětí nebo mladistvých.“

Nejvyšší správní soud (dále také „NSS“) rozhodnutí městského soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Narozdíl od městského soudu totiž původní rozhodnutí Rady o pokutě zhodnotil jako srozumitelné, neobsahující logické rozpory a jako rozhodnutí, z něhož jsou seznatelné úvahy, jimiž se Rada řídila. K otázce, zda je možné ospravedlnit určité kontroverzní záběry v pořadu preventivním účelem pořadu, se NSS vyjádřil následovně: „I v rámci pořadu, jehož hlavním cílem je prevence negativních společenských jevů, může být nepochybně odvysílána scéna, jež je způsobila svým obsahem ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dítěte či mladistvého. Skutečnost, že pořad jako celek má preventivní charakter, ještě sama o sobě neospravedlňuje odvysílání drastických, násilných, sexuálních či jiných, pro děti a mládež nevhodných, scén. Dovedeno ad absurdum by totiž použitím takové argumentace bylo možné odůvodnit odvysílání de facto čehokoli.“

Je obtížné specifikovat, jaké scény v pořadech Rada obecně pokládá za nebezpečné

pro zdravý vývoj dětí a mladistvých. Často to bývají výjevy velmi otevřeně znázorňující sexualitu (př. „*věrohodné projevy vášně a chťice*“ v pořadu *Hlava v oblacích*⁵⁸), nebo násilí (př. „*hromadné znásilnění žen*“ v pořadu *Boží duha*⁵⁹). Obecně lze říct Rada v souladu s ustanovením § 5 písm. g) z. o vysílání velice pozorně sleduje obsah vysílání a snaží se postihnout jakékoli porušení § 32 odst. 1 písm. e) a g) z. o vysílání provozovateli. Její hodnocení míry porušení této povinnosti a následné ukládání pokut je v jednotlivých případech poměrně přísné, což je odůvodněno významem zájmu, který je těmito povinnostmi chráněn. I ona sama ve svých rozhodnutích opakovaně deklarovala, že ve své činnosti jedná v duchu čl. 3 Úmluvy, o právech dítěte, v němž se říká, že „*zájem dítěte musí být předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány.*“⁶⁰

Přesto, že způsob rozhodování a argumentace Rady lze velmi obtížně zobecnit, protože je do velké míry závislý na okolnostech konkrétního případu, je možné vysledovat několik zásad, kterými se Rada ve své činnosti související s § 32 odst. 1 písm. e) a g) z. o vysílání řídí. Jednou z nich je fakt, že Rada scény, které jsou potenciálně nebezpečné pro vývoj dětí a mladistvých hodnotí jednotlivě, jen s minimálním přihlédnutím k významu či záměru pořadu, v rámci něhož se objevily. Argumentuje často tak, že dětský či mladistvý divák často nemusí záměr pořadu pochopit nebo se může stát, že shlédne jen určité scény z pořadu, a tak mu celkový význam či účel díla zůstane skryt. Co na něj ale jistě zapůsobí, jsou kontroverzní scény schopné porušit § 32 odst. 1 písm. e) a g) z. o vysílání.⁶¹

Rada se ve svých rozhodnutích o pokutě z důvodu porušení § 32 odst. 1 písm. e) a g) z. o vysílání několikrát vyjádřila k výkladu pojmů *možné ohrožení vývoje*. Jedná se podle ní o „*případnou možnou odchylku z normálního (obvyklého, běžného, průměrného) vývoje jedince v důsledku shlédnutí pořadu nebo upoutávky v televizním vysílání, ke které ale fakticky nemusí dojít (může jí být včasným zásahem, např. dalších osob, zabráněno).*“⁶² Proto nepostihuje sankcí jen pořady, které představují pro zdravý vývoj dětí a mladistvých přímé nebezpečí, nýbrž i ty, které jsou pro vývoj těchto osob vzdáleným ohrožením. Nejvyšší správní soud tento postup Rady podporuje: „*Pro naplnění skutkové podstaty deliktu dle § 32 odst. 1 písm. g) zákona o vysílání postačuje pouhá schopnost předmětných pořadů a upoutávek (které jsou*

58 Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 1. 2010, sp. zn. 5 Ca 162/2009 – 35

59 Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 2. 2010, sp. zn. 9 Ca 184/2009 – 44

60 Např. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 9 A 109/2010 – 86

61 Např. rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 5 Ca 417/2008

62 Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 9 A 109/2010 – 86

*potenciálním nosičem prezentace závadného chování) ohrozit fyzický, psychický nebo mravní vývoj dětí a mladistvých. Skutková podstata deliktu může být naplněna bez ohledu na to, zda došlo, byť u jediného dítěte či mladistvého, ke skutečnému ohrožení jeho fyzického, psychického nebo mravního vývoje.*⁶³

Ve správních žalobách, namířených proti rozhodnutím o pokutách udělených Radou, provozovatelé vedle zdůraznění účelu a záměru uvedení napadených pořadů do vysílání argumentují často tak, že stanovisko Rady je nepodložené a k objektivnímu zhodnocení pořadu je třeba znalecký posudek. K tomu se vyjádřil Městský soud v Praze ve svém rozhodnutí z 20. ledna 2010, sp. zn. 5 Ca 417/2008: *„V souladu se současnou judikaturou soud konstatuje, že povinnost žalované opatřovat si znalecký posudek nebo odborné posouzení může být dána pouze ve zvlášť obtížných či sporných případech, nikoli u každého monitorovaného pořadu.*⁶⁴

Dle § 59 odst. 1 z. o vysílání je povinností Rady, jestliže provozovatel vysílání či provozovatel převzatého vysílání porušují zákon o vysílání, na porušení tyto provozovatele upozornit a stanovit jim lhůtu k nápravě. Zamyšlení nad tím, jaké upozornění je dostatečné k tomu, aby Rada svou povinnost danou zákonem o vysílání splnila, se objevuje hned v několika případech. Jedním z nich je případ pořadu Sametoví vrazi, který byl odvysílán Českou televizí dne 5. 11. 2006 od 20:00 hodin. Rada v rozhodnutí o udělení pokuty České televizi uvedla, že Českou televizi několikrát upozorňovala na to, že zařazováním určitých pořadů do vysílání porušuje povinnost stanovenou v § 32 odst. 1 písm. g) z. o vysílání. Jako příklad Rada uvedla upozornění vztahující se k pořadu Pakárna, konkrétně epizodě Kořátka od dalajlámy asi nejsou normální. Podle Rady tedy k splnění povinnosti dle § 59 odst. 1 z. o vysílání stačilo, když Českou televizi v minulosti upozornila na porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. g) z. o vysílání. Městský soud v Praze byl však jiného názoru: *„Upozornění a lhůta k nápravě se musí vztahovat k typově shodnému pořadu, tedy k pořadu, ve kterém bylo odvysíláno násilí. V pořadu Pakárna, ve vztahu k němuž se stěžovatelka upozornění a stanovení lhůty k nápravě dovolává, však nešlo o násilí, ale o typově odlišný druh jednání. Proto se tohoto upozornění nelze v daném případě dovolávat.*“ Nejvyšší správní soud souhlasil se stanoviskem Městského soudu v Praze a k problematice se vyjádřil takto: *„Odkazuje – li upozornění na porušení zákona, které nemá se sankcionovaným obsahem*

63 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 7. 2008, sp. zn. 4 As 38/2007 – 122

64 Viz usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. II. ÚS 396/05 či rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 8 As 17/2006 – 78

vysílání žádnou věcnou souvislost, byť jej Rada podřazuje pod stejné zákonné ustanovení, nelze dovodit, že by se provozovateli vysílání dostalo relevantní informace o budoucí praxi stěžovatelky.“⁶⁵

Na pravomoc Rady dle vlastního právního uvážení rozhodnout o porušení či neporušení povinností provozovatelů navazuje její oprávnění v případě porušení povinnosti rozhodnout o výši pokuty. Dle § 61 odst. 2 z. o vysílání je přitom její povinností *přihlédnout k povaze vysílaného programu a k postavení provozovatele vysílání a provozovatele převzatého vysílání na mediálním trhu se zřetelem k jeho odpovědnosti vůči divácké veřejnosti v oblasti informací, výchovy, kultury a zábavy*. Nedodržení tohoto ustanovení Radou je poměrně často namítáno provozovateli. Lze zobecnit, že pokud se jedná o provozovatele veřejnoprávního, vyčítá Radě, že v rozhodnutí o pokutě klade přílišný důraz na význam a úlohu veřejnoprávních provozovatelů a opomíná se zabývat měrou sledovanosti daného pořadu, zatímco komerční provozovatelé namítají, že Rada ve svém rozhodnutí nevezala v potaz, že jejich odpovědnost za jimi vysílané pořady je vzhledem k veřejnoprávním provozovatelům menší. K této problematice se vyjadřoval Nejvyšší správní soud, když uvedl, že je mu z úřední činnosti známo, že Rada při ukládání pokut České televizi, která je veřejnoprávním subjektem televizního vysílání, hodnotí její odpovědnost vůči divácké veřejnosti jako *nejvyšší* s ohledem na její zřízení zákonem a povinnost plnit veřejnou službu (viz např. rozhodnutí Rady ze dne 4.2.2009 č.j. hol/1511/09). Odpovědnost komerčních provozovatelů Rada vzhledem k pokrytí a sledovanosti určitého vysílání ohodnocuje nejvýše jako *vyšokou*.⁶⁶

Jak už bylo několikrát připomenuto, je věcí Rady, jaké pořady prohlásí za potenciálně nebezpečné pro vývoj dětí a mládežtvých, případně jak vysokou provozovatelům za porušení povinnosti dle § 32 odst. 1 písm. e) a g) z. o vysílání stanoví pokutu. Nutno uznat, že většinou její rozhodnutí Rady o porušení povinností provozovatelů a o výši pokuty potvrdí i vyšší instance. Pokud tomu tak není, většinou to bývá proto, že Rada své rozhodnutí nedostatečně odůvodnila. Nejvyšší správní soud v této souvislosti deklaroval následující: „*Skutková podstata podle § 60 odst. 3 písm. d) zákona obsahuje tři formální zákonné znaky: 1) odvysílání pořadu či upoutávky, 2) dobu jeho vysílání, 3) možnost ohrožení chráněných veřejných zájmů – fyzického, psychického nebo mravního vývoje dětí a mládežtvých. Tyto formální znaky vyjadřují tzv. objektivní stránku deliktu (jednání a protiprávní následek) a objekt deliktu (ochranu specifikovaných veřejných zájmů, viz rozsudek NSS ze dne 14. 5.*

65 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 7. 2009, sp. zn. 7 As 15/2009 – 82

66 Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 9 A 109/2010 – 86

2008, čj. 6 As 43/2007 - 90). Popis skutku musí obsahovat zákonné znaky skutkové podstaty natolik zřetelně a srozumitelně, aby z něj bylo možné určit, o jaký skutek se jednalo. Jeho účelem je identifikace protiprávního jednání, které naplnilo skutkovou podstatu deliktu vymezenou v zákoně (viz rozsudek NSS ze dne 21. 9. 2005, čj. 2 As 44/2004 – 62).⁶⁷

⁶⁷ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 9 A 109/2010 – 86

6. Vliv médií na děti a mládež

Dříve, než zvážím nezbytnost a účinnost právní úpravy povinností provozovatelů vztahující se k ochraně dětí a mládeže, chtěla bych na tomto místě krátce pojednat o tom, jaký vliv mají či mohou mít média na tuto skupinu diváků a posluchačů. Jsem si vědoma toho, že tato kapitola představuje jistý odklon od „právního“ pohledu na problematiku médií a spíše spadá do oboru sociologie či psychologie, ale zároveň si myslím, že pro větší názornost je na místě ji do mé práce zařadit.

Dle Tiskové zprávy agentury Mediaresearch⁶⁸ 97% českých dětí ve věku 4 - 14 let sleduje televizi minimálně několikrát týdně (podle některých zdrojů před televizní obrazovkou děti stráví až 25 hodin týdně⁶⁹) a 41% dětí v tomto věku poslouchá minimálně několikrát týdně rádio. Děti ve věku 4 - 14 let dávají dle průzkumu agentury i v dnešní době přednost sledování televize před prací na počítači či surfování na internetu.⁷⁰

Tento fakt ale nemusí mít jen negativní dopad. Televizní či rozhlasové vysílání s sebou nenesou totiž jen negativa, ale i pozitivní faktory⁷¹. Zpřístupňují širokým vrstvám společnosti kulturu, zábavu a informace, zvyšují aktuálnost informací a umožňují mnohem bezprostřednější poznání. I těchto pozitivních prvků lze však snadno zneužít: široké zpřístupnění kultury mohou někteří považovat za její barbarizaci či vulgarizaci a možnost bezprostředního poznání svádí k manipulaci s divákem. Navíc je médiím obecně, ne jen provozovatelům televizního vysílání, často vyčítán negativismus, tendence servírovat krajní řešení a vyhledávat senzace.⁷²

Lze říci, že obecně bývá vliv médií na děti a mládež brán velmi vážně. Na děti bývá často nahlíženo na „bezbranné, bezradné a nekompetentí příjemce, neschopné se před sděleními poskytovanými médii jakkoli chránit.“⁷³ Častým zdrojem obav pak bývá představa, že dítě nedokáže rozlišit mezi skutečností a fikcí. Nepozná, že násilné scény v televizi nejsou

68 Agentura Mediaresearch: Tisková zpráva: Volnému času dětí vládne televize, počítač a zájmové kroužky. Publikováno dne 11. 8. 2009. Dostupné z WWW: <<http://www.mediaresearch.cz/aktualita/tz-volnemu-casu-ceskych-deti-vladnou-televize-pocitac-a-zajmove-krouzky>>

69 *Bílý kruh bezpečí* [online]. 2008 [cit. 2011-03-15]. Informace pro rodiče, pedagogy a vychovatele. Dostupné z WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=260>.

70 S rostoucím věkem respondentů se prodlužuje čas strávený prací na počítači či brouzdáním na internetu a zvyšuje se i frekvence těchto činností.

71 MUSIL, Josef. Etika a regulace médií. In *Etika a regulace médií : Sborník příspěvků*. Praha Vinoř : Hnutí fokoláre, 2003. s. 3-14.

72 Tamtéž.

73 BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vydání. Brno : Barrister and Principal, 2001. s. 367.

skutečné a že je jejich zobrazení nereálné, a z jejich shlédnutí může usoudit, že se tyto scény doopravdy staly nebo mohly stát. Dle výzkumů dítě tuto vlastnost skutečně vykazuje až do stáří přibližně osmi let věku, později dokáže mezi realitou a fikcí bezpečně rozlišovat. Vlivy, které dítě formovaly do předmětných osmi let věku, však nelze podcenit, neboť důsledky jejich působení mohou projevit později.⁷⁴

Velmi diskutovanou otázkou je vliv v médiích zobrazovaného násilí na děti. Nejčastěji se v této souvislosti objevují obavy, že děti budou shlédnuté násilí napodobovat v praxi nebo vůči němu znečitliví.⁷⁵ Názory odborníků se v tomto ohledu liší. Zatímco např. Burton⁷⁶ uvádí, že náznaky toho, že děti přebírají chování vysledované v televizi, se objevují jen sporadicky (a to pouze ve vybraných skupinách dospívajících (častěji chlapců) kolem třináctého roku věku s nižším intelektem), Vyhnálek⁷⁷ hovoří v tom smyslu, že agresivní chování obecně bývá odrazem jakýchsi vnitřních postojů k násilí, které se obvykle vytvoří a upevní přibližně do osmi let věku, tj. v době, kdy dítě špatně rozlišuje mezi realitou a fikcí a nekriticky přijímá to, co vidí a slyší. Podle Vyhnálka si dětský divák určitého věku na základě shlédnutí násilných pořadů může vytvořit představu, že agresivní chování je vhodný a přijatelný způsob, jak dosáhnout určitého cíle. Násilné chování považuje Vyhnálek za chování naučené.

Ačkoli náhledy na rozsah vlivu médií na děti a mladistvé se obecně liší, jeden faktor zdůrazňují téměř všichni odborníci, zabývající se touto problematikou. O tom, jaký vliv budou mít média na děti a mladistvé, mohou z velké části alespoň v raném věku svých dětí rozhodovat rodiče. Je logické, že tam, kde se rodiče nezajímají o to, co jejich dítě sleduje v televizi, či poslouchá v rádiu, je riziko negativního vlivu médií na dítě větší. Oproti tomu v rodině, kde se rodiče o dítě zajímají, lze i v situaci, kdy dítě náhodou shlédne nějaký pro něj „nevhodný“ pořad, případný negativní vliv tohoto pořadu na psychiku dítěte eliminovat.

74 BURTON, JIRÁK: *Úvod do studia médií*, s. 368.

75 McQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 1. vydání. Praha : Portál, 1999. 376 s.

76 BURTON, JIRÁK: *Úvod do studia médií*, s. 370.

77 VYHNÁLEK, J.: Rodina : Každodenník o dětech rodičích [online]. 23. 6. 2005 [cit. 2011-03-16]. Vliv násilí v médiích na vývoj dětí. Dostupný z WWW: <<http://www.rodina.cz/clanek4514.htm>>.

7. Nezbytnost regulace povinností provozovatelů vysílání vztahujících se k ochraně zdravého vývoje dětí a mladistvých a účinnost současné podoby této regulace

Sedmou část své práce bych chtěla věnovat nejprve krátké úvaze o tom, zda je regulace povinností provozovatelů souvisejících s ochranou zdravého vývoje dětí a mladistvých, vzhledem k vlivu, který může mít rozhlasové a televizní vysílání na tyto respondenty, ve společnosti nezbytná. Poté, jak ostatně název kapitoly napovídá, se pokusím odpovědět na otázku, zda je zmíněná regulace ve své současné podobě dostatečně účinná.

Ve společnosti často zaznívá otázka (nezřídka z úst novinářů), zda je v demokratické společnosti nutné vůbec regulovat obsah vysílání, a do jaké míry. Postoje k této otázce existují různé. Někteří, často právě zástupci z řad novinářů (př. Jakl ve svém příspěvku *Jak chutná vliv*⁷⁸), hlásají, že regulace médií není nezbytná. Nejlepším způsobem, jak čelit riziku negativního vlivu médií na společnost podle zastánců tohoto stanoviska vznik „*otevřeného a konkurenčního prostředí*, kde se vlivy jednotlivých médií *sčítají i odečítají, ruší se, inspirují, hlídají se i eliminují, konkurují si a se vymezují*.“⁷⁹

Proti těmto názorům stojí stanoviska v zásadě regulaci obhajující. Např. McChesney⁸⁰ popírá, že by média byla přirozenou součástí trhu a mohla dle tržních principů fungovat. Podle něj jsou mediální systémy výsledkem státní politiky, a otázky související s regulací netkví v tom, zda regulace bude nebo ne, ale v zájmu koho bude probíhat - zda v zájmu veřejném, nebo soukromém. Škop⁸¹ k tomu uvádí, že regulace je nutná mj. i v zájmu zachování diverzity a veřejné služby. Kdyby totiž média ovládal pouze princip volného trhu, jejich kvalita by podle Škopa klesala. Hlavním faktorem monitorovaným vysílateli by totiž byla co největší sledovanost, čemuž by vysílatelé museli podřídit i program (že nejsledovanější neznamená zákonitě nejkvalitnější, dokládá oblíbenost a sledovanost nejrůznějších telenovel jihoamerického původu).

Dalším postojem souvisejícím s problematikou regulace médií je názor (zastáván

78 JAKL, Ladislav. *Jak chutná vliv*. In BEZDÍČEK, Viktor, ŽANTOVSKÝ, Petr (ed). *Média a moc*. Praha : Votobia, 2000. s. 45-52.

79 Tamtéž.

80 METYKOVÁ, Monika. *Média nemohou být deregulována: rozhovor s Robertem McChesneym*. *Revue pro média*. 2003, 3. roč., č. 6., s. 14-18.

81 ŠKOP, Martin. *Regulace televizního a rozhlasového vysílání*. *Revue pro média*. 2003, 3. roč., č. 6., s. 2-10.

většinou tradičně založenými a smýšlejícími lidmi), že regulace v zákoně o vysílání není v některých případech dostatečná. Často kritizována je právě dle některých nedostatečná úprava povinností provozovatelů týkajících se ochrany zdravého vývoje dětí a mladistvých. Jeden z návrhů, jak prohloubit regulaci médií v tomto případě, spočívá v označení pořadů číslem nebo symbolem dle stupně násilí, které je v tomto pořadě obsaženo.⁸²

Osobně souhlasím s názorem, že určitá regulace médií je potřebná. Zvláště je podle mě regulace ospravedlněná v případě ochrany zdravého vývoje dětí a mládeže. Ne všichni odborníci sice souhlasí s tím, že sledování televize má přímý vliv na chování dětí a mladistvých, ale všichni připouští, že do určitého věku televizní vysílání vliv na dítě mít může. Už kvůli tomu by stát měl děti a mladistvé zvláště chránit. Jejich zdravý vývoj, jak jsem uvedla výše, je ostatně předpokladem pro pozitivní vývoj státu a společnosti vůbec. Nabízí se ovšem otázka, zda regulace vysílání sledující ochranu zdravého vývoje dětí a mládeže v podobě, v jaké je zakotvena zákonem o vysílání, je regulací účinnou.

Právní úpravě povinností provozovatelů, včetně úpravy povinností souvisejících s ochranou dětí a mladistvých, je obecně vytýkána přílišná pojmová neurčitost (př. neurčité pojmy *objektivita* a *vyváženost*). V případě ochrany zdravého vývoje dětí a mladistvých činil takto problém výklad sousloví *ohrožení fyzického, psychického nebo mravního vývoje dětí a mladistvých* obsaženého v § 32 odst. 1 písm. g) z. o vysílání. Vedle problému se samotným výkladem těchto pojmů se objevila otázka, kdo je oprávněn obsah dotčeného sousloví vykládat, zda Rada v rámci pravomocí zakotvených § 5 písm. a), f) a g) z. o vysílání nebo znalec svým posudkem. Další spory souvisely s otázkou, zda má být Radou sankcionováno jakékoli porušení ustanovení § 32 odst. 1 písm. g), nebo zda jsou některá porušení „omluvitelná“, pokud je jimi sledován „vyšší účel“, tj. např. umělecká hodnota snímku, nebo realističtější zobrazení určitého historického momentu.

Jak judikatura tyto otázky řeší, jsem již naznačila výše. Dá se říci, že rozhodnutí Nejvyššího správního soudu zpravidla potvrdila stanoviska Rady. Z praxe je ovšem známo, že ne vždy bývá názor judikatury na určitou problematiku stoprocentně jednotný, a i když v určitém časovém období společnost nakrásně zastává jednotné stanovisko, postupem času nebo změnou společenského klimatu toto stanovisko může ztratit platnost. Je třeba říci, že přítomnost vágních právních pojmů v zákonech obecně těmto „zmatkům“ nahrává, čímž trpí

82 Bílý kruh bezpečí [online]. 2008 [cit. 2011-03-15]. Informace pro rodiče, pedagogy a vychovatele. Dostupné z WWW: <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=260>.

účinnost těchto právních úprav.⁸³ Navíc neurčitě formulovaná zákonná ustanovení nevyhovují požadavkům jasnosti, určitosti a přesnosti, tedy požadavkům kladeným obecně na právní normy.⁸⁴

Předchozím odstavcem jsem neměla v úmyslu naznačit, že právní úprava ochrany zdravého vývoje dětí a mládeže ve vysílání je neúčinná. Naopak, když vezmeme v úvahu fakt, že provinění provozovatelů proti ustanovení § 32 odst. 1 písm. e) z. o vysílání se v praxi vyskytuje minimálně (snad je to tím, že i provozovatelé rozhlasového a televizního vysílání jsou nadáni určitým etickým cítěním, a proto význam tohoto ustanovení respektují), a porušení § 32 odst. 1 písm. g) z. o vysílání je Rada díky současné judikatuře schopná vcelku efektivně postihovat, nevypadá to s účinností této právní úpravy tak zle. Výskyt neurčitých právních pojmů totiž neznamená nutně hned neúčinnost ustanovení, jen je jedním z faktorů, které účinnost zmenšují.

Nabízí se otázka, jak by bylo možné účinnost zmiňované právní úpravy zvětšit. Je možné, že by jí prospělo užší vymezení jednotlivých povinností provozovatelů. Podle mého názoru ale přísnější regulace vysílání za účelem silnější ochrany zdravého vývoje dětí a mládeže televizního vysílání není stoprocentní řešení. Každá mince má totiž dvě strany a každá hlubší regulace obsahu vysílání (např. případné rozšíření spektra dětem a mladistvým zakázaných pořadů) znamená hlubší zásah do svobody projevu provozovatelů (už v současné podobě je regulace a její střet se svobodou projevu provozovatelů velmi společensky kontroverzním tématem). Televizní či rozhlasové vysílání navíc nejsou jedinými zdroji, které mohou v dítěti či mladistvém podnítit agresivitu či jiné nevhodné chování. Velké nebezpečí minimálně pro starší děti znamená internet, kde mohou narazit na mnohem brutálnější záběry než ty, s nimiž přijdou do kontaktu při poslechu rozhlasu či sledování televize. Jak už jsem uvedla výše, je také důležité si uvědomit, že rozhodné slovo v tom, jakým směrem se bude vyvíjet osobnost dítěte či mladistvého, má hlavně jeho rodina a okolí. V případech, kdy tento faktor selže, ani plně účinná regulace obsahu vysílání není všespasitelná.⁸⁵

83 CHROMÝ, Jakub. Zamyšlení nad trestněprávním postihem prezentace televizního násilí. In SEHNÁLEK, David, et al. *Dny práva - 2009 - Days of law : 3. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity - The third year of the international conference held by Masaryk University, Faculty of Law : sborník příspěvků - the conference proceedings*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. s. 900-912.

84 HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1994. s. 87.

85 V souvislosti s tím chápou někteří autoři široce pojatou regulaci jako nedůvěru v recipienty, v jejich inteligenci, uvažování a schopnost kritického hodnocení. Viz POUPEROVÁ, Olga. Několik poznámek k regulaci obsahu v hromadných sdělovacích prostředcích. In HAMULJAK, Ondřej a kol (ed) . *Debaty mladých právníků 2007 : Sborník příspěvků z konference Monseho debaty mladých právníků, konané ve*

8. Závěr

Svou diplomovou práci jsem věnovala povinnostem provozovatelů vysílání vzhledem k obsahu vysílání. Práci jsem se rozhodla rozdělit na dvě části; v první z nich jsem se zabývala povinnostmi provozovatelů obecně. Přiblížila jsem jejich úpravu danou zákonem o vysílání a související judikaturu, a krátce jsem rozebrala důvody, kvůli nimž dochází k regulaci obsahu vysílání. Stěžejním úkolem pro tuto část bylo rozhodnout, zda jsou povinnosti provozovatelů ve své zákonné úpravě v souladu s omezeními svobody projevu a práva na informace, povolenými akty ústavního a mezinárodního práva. Proto jsem na začátku první části připomněla zakotvení zásad svobody projevu a práva na informace a jejich mezí.

Co se týče souladu mezi svobody projevu a práva na informace, zhodnotila jsem právní úpravu povinností provozovatelů jako vcelku bezproblémovou. Jak základní povinnosti provozovatelů, tak povinnosti související s ochranou osob dotčených obsahem rozhlasového nebo televizního vysílání a s obchodním sdělením jsou ospravedlnitelné ochranou některého z právních statků, v jehož zájmu je povoleno ústavněprávními a mezinárodními dokumenty zasáhnout do svobody projevu. Upřímně ale pochybuji o souladu povinností souvisejícími s podporou evropské a evropské nezávislé tvorby. Ačkoli by tyto povinnosti bylo možné odůvodnit zájmem na zachování diverzity či ekonomickým ospravedlněním⁸⁶, pod statky, v zájmu jejichž ochrany je možné omezit svobodu projevu či právo na informace, je dle mého názoru lze subsumovat jen těžko.

V druhé části práce jsem se podrobněji zabývala povinnostmi provozovatelů rozhlasového a televizního vysílání nezařazovat do vysílání pořady, které by mohl narušit či omezit zdravý vývoj dětí a mladistvých. Zde jsem nejprve krátce nastínila právní úpravu zmíněných povinností a související judikaturu. Klíčovým úkolem pro tuto část práce bylo posoudit, zda je právní regulace vysílání související s ochranou zdravého vývoje dětí a mládeže v demokratické společnosti nezbytná, a zda je její současná česká právní úprava účinná. Abych mohla tyto otázky lépe zodpovědět, rozhodla jsem se do této části práce zařadit i krátkou kapitulu o vlivu, který mají či mohou mít dle odborníků média (hlavně televizní vysílání) na děti a mladistvé.

Na to, jaký mohou mít média na děti a mladistvé vliv, odborníci nemají jednotný

dnech 10.–12. 9. 2007 Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. s. 171-175.

86 ŠKOP, Martin. Regulace televizního a rozhlasového vysílání. *Revue pro média*. 2003, 3. roč., č. 6., s. 2-10.

názor. Osobně jsem se setkala sice spíše se stanoviskem, že média mají na děti nesporný vliv, ale objevila jsem i teorie, že vysílání má na děti a mladistvé vliv jen do určitého věku (uvádí se osm let), později začnou děti bezpečně rozeznávat realitu od fikce, a vliv médií začíná být zanedbatelný. Většina odborníků se ale shoduje na tom, že minimálně do určitého věku vysílání na děti vliv má, a vjemy, které na děti prostřednictvím vysílání v této době působí, mohou ovlivnit jejich chování i v pozdějším věku.

O tom, jestli je regulace médií obecně v demokratické společnosti nezbytná, se vedou také živé diskuze. Odpůrci regulace tvrdí, že média dovedou fungovat na principu svobodného trhu, kdy vznik konkurenčního prostředí automaticky způsobí snahu jednotlivých provozovatelů vysílat co nejkvalitněji. Jiní souhlasí s určitou regulací médií a tvrdí, že by volný trh v oblasti médií s sebou nepřinesl boj o poskytnutí větší kvality divákovi, ale soupeření o větší sledovanost, tj. média by spíše než větší kvalitu vysílání vykazovala větší snahu podbízet se divákovi. Osobně souhlasím s názorem, že určitá regulace obsahu vysílání je nezbytná. Zvláště opodstatněná je regulace motivovaná ochranou zdravého vývoje dětí a mladistvých. Zdravý vývoj dětí a mladistvých je totiž předpokladem pro pozitivní vývoj státu a společnosti vůbec.

Druhá z otázek, kterou jsem v této části řešila, byla účinnost současné právní úpravy povinností provozovatelů souvisejích s ochranou zdravého vývoje dětí a mladistvých. Českou regulaci vysílání chránící zdravý vývoj dětí a mládeže jsem shledala vcelku účinnou. Někteří sice vyčítají této úpravě příliš častý výskyt neurčitých právních pojmů, což může její účinnosti do jisté míry uškodit, ale vzhledem k ustálené judikatuře tento fakt v dnešní době podle mého názoru neznamená nepřekonatelný problém.

Krokem k účinnější regulaci by mohlo být užší vymezení jednotlivých povinností provozovatelů, rozšíření spektra dětem a mladistvým zakázaných pořadů či označení pořadů číslem či symbolem dle stupně násilí, které konkrétní pořad obsahuje. Je ale třeba si uvědomit, že vliv na vývoj dětí má nejen sledování televize či poslech rádia, ale také řada dalších činností, mj. například surfování na internetu, kde se dítě či mladistvý zpravidla může setkat s daleko surovějšími informacemi. V situaci, kdy televizní a rozhlasové vysílání není jediným zdrojem pro děti a mladistvé „nevhodných“ vjemů, jeho příliš silná regulace do jisté míry postrádá smysl.

Jak v případě televizního či rozhlasového vysílání, tak v případě surfování na internetu či při získávání vjemů a informací z jiných zdrojů a činností by to měla být hlavně rodina, kdo

dohlédne na to, jaký vliv budou mít získané poznatky na jedince. Rodina a blízké okolí by také měla být aspoň v počátcích hlavní faktor, formující vývoj jedince. Jak uvádí Pouperová, příliš široce pojatá regulace je do jisté míry vyjádřením nedůvěry zákonodárce v rozumové a hodnotící schopnosti recipientů⁸⁷, tj. v tomto případě v to, že rodina a okolí dětí a mladistvých (později děti a mladiství sami) dokážou zhodnotit, co je vývoji dotyčného dítěte (či mladistvého) prospěšné a co nikoli.

87 POUPEROVÁ, Olga. Několik poznámek k regulaci obsahu v hromadných sdělovacích prostředcích. In HAMULJAK, Ondrej a kol (ed) . *Debaty mladých právníků 2007 : Sborník příspěvků z konference Monseho debaty mladých právníků, konané ve dnech 10.–12. 9. 2007 Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. s. 171-175.

Seznam použitých zdrojů

A. Monografie

- BARTOŇ, Michal. *Svoboda projevu a její meze v právu České republiky*. Praha : Linde, 2002. 316 s.
- BURTON, Graeme, JIRÁK, Jan. *Úvod do studia médií*. 1. vydání. Brno : Barrister and Principal, 2001. 391 s.
- FEINTUCK, Mike. *Media Regulation, Public Interest and the Law*. 1. vydání. Edinburgh : Edinburgh University Press, 1999. 230 s.
- FILIP, Jan. *Vybrané kapitoly ke studiu ústavního práva*. 2. doplněné vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2001. 458 s.
- HENDRYCH, Dušan a kol. *Správní právo: obecná část*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 1994. 359 s.
- JÄGER, Petr; MOLEK, Pavel. *Svoboda projevu: demokracie, rovnost a svoboda slova*. 1. vydání. Praha : Auditorium, 2007. 195 s.
- KOUDELKA, Jan. *Spotřební chování a marketing*. 1. vydání. Praha : Grada, 1997. 191 s.
- KROUPA, Jiří a kol. *Mediální právo*. 1. vydání. Brno : Masarykova univerzita, 2009. 248 s.
- MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. 1. vydání. Praha : Portál, 1999. 447 s.
- POUPEROVÁ, Olga. *Regulace médií*. Praha: Leges, 2010. 272 s.

B. Příspěvek ve sborníku

- CHROMÝ, Jakub. Zamyšlení nad trestněprávním postihem prezentace televizního násilí. In SEHNÁLEK, David, et al. *Dny práva - 2009 - Days of law : 3. ročník mezinárodní konference pořádané Právnickou fakultou Masarykovy univerzity - The third year of the international conference held by Masaryk University, Faculty of Law : sborník příspěvků - the conference proceedings*. Brno : Masarykova univerzita, 2009. s. 900-912.
- JAKL, Ladislav. Jak chutná vliv. In BEZDÍČEK, Viktor, ŽANTOVSKÝ, Petr (ed).

Média a moc. Praha : Votobia, 2000. s. 45-52.

- MUSIL, Josef. Etika a regulace médií. In *Etika a regulace médií : Sborník příspěvků*. Praha Vinoř : Hnutí fokoláre, 2003. s. 3-14.
- POUPEROVÁ, Olga. Několik poznámek k regulaci obsahu v hromadných sdělovacích prostředcích. In HAMULJAK, Ondrej a kol (ed) . *Debaty mladých právníků 2007: Sborník příspěvků z konference Monseho debaty mladých právníků, konané ve dnech 10.–12. 9. 2007 Právnickou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci*. Olomouc : Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. s. 171-175.

C. Komentáře

- BARTOŇ, Michal. In KLÍMA, Karel a kol. *Komentář k Ústavě a Listině*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o. , 2005. s. 1019.
- CHALOUPKOVÁ, Helena, HOLÝ, Petr. *Zákon o provozování rozhlasového a televizního vysílání a předpisy související: Komentář*. 2. vydání. Praha : C. H. Beck, 2009. 778 s.
- ROZEHNAL, Aleš. *Mediální zákony: Komentář*. 1. vydání. Praha : ASPI, a. s. , 2007. 284 s.

D. Odborné časopisy

- FILIP, Jan. Dogmatika svobody projevu z hlediska teorie, legislativy a soudní praxe. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 1998, roč. 6, č. 4, s. 618-637.
- PAVLÍČEK, Václav. Ústavní problémy svobody projevu. *AUC Iuridica*. 1996, č. 1-2/1996, s. 109-114.
- ŠKOP, Martin. Regulace televizního a rozhlasového vysílání. *Revue pro média*. 2003, 3. roč., č. 6., s. 2-10.

E. Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 2/1993, Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- Zákon č. 483/1991 Sb., o České televizi
- Zákon č. 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu
- Zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
- Zákon č. 123/1998 Sb., o právu na informace o životním prostředí

- Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím
- Zákon č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání
- Zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích
- Zákon č. 206/2005 Sb., o ochraně některých služeb v rámci rozhlasového a televizního vysílání a služeb informační společnosti
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 132/2010 Sb., o audiovizuálních mediálních službách na vyžádání a o změně některých zákonů
- Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb., o Mezinárodním paktu o občanských a politických právech a Mezinárodním paktu o hospodářských, sociálních a kulturních právech
- Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.
- Směrnice Rady 89/552/EHS o koordinaci některých právních a správních předpisů členských států upravujících provozování televizního vysílání
- Rezoluce č. (74) 26 Výboru ministrů Rady Evropy o právu na odpověď
- Všeobecná deklarace lidských práv

Uvedené právní předpisy jsou citovány ve znění pozdějších předpisů, platných a účinných k datu 1. 3. 2011.

F. Judikatura

- Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Sunday Times proti Spojenému království ze dne 26. 4. 1979, stížnost č. 6538/74
- Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Observer a Guardian proti Spojenému království ze dne 26. 11. 1991, stížnost č. 13585/88
- Nález Ústavního soudu ze dne 9. 2. 1998, sp. zn. IV. ÚS 154/97
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 10. 2005, sp. zn. II. ÚS 396/05
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 11. 2010, sp. zn. III. ÚS 219/09
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 15. 12. 2004, sp. zn. 7 As 38/2004 - 58
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 11. 2006, sp. zn. 7 As 81/2005 - 79
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 9. 2007, sp. zn. 8 As 17/2006 – 78

- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. 7. 2008, sp. zn. 4 As 38/2007 – 122
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 7. 2009, sp. zn. 7 As 15/2009 – 82
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. 1. 2010, sp. zn. 7 As 64/2009 – 48.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 4. 2010, sp. zn. 8 As 33/2010 - 128.
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 5. 2010, sp. zn. 3 As 6/2010 – 71
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 6. 1. 2010, sp. zn. 5 Ca 162/2009 – 35
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. 1. 2010, sp. zn. 5 Ca 417/2008
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 2. 2010, sp. zn. 9 Ca 184/2009 – 44
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 30. 6. 2010, sp. zn. 9 A 109/2010 – 86
- Rozsudek Městského soudu v Praze, ze dne 18. 1. 2011, sp. zn. 8 A 81/2010 - 36-37
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 28. 1. 2011, sp. zn. 8A 248/2010 - 88-90
- Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 8. 2. 2011, sp. zn. 5 A 213/2010 – 26 - 32

G. Internetové stránky

- *ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání [cit. 15. listopadu 2010]. Dostupné na <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=cenzura>.
- *ABZ.cz: slovník cizích slov* [online]. ABZ.cz: slovník cizích slov - on-line hledání 2005-2006 [cit. 25. listopadu 2010]. Dostupné na <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/hledat?typ_hledani=prefix&cizi_slovo=kultura>.
- *Bílý kruh bezpečí* [online]. Informace pro rodiče, pedagogy a vychovatele 2008 [cit. 15. března 2011]. Dostupné na <http://www.bkb.cz/redaction.php?action=showRedaction&id_categoryNode=260>.
- *Fronta.cz* [online]. Trest smrti za poslech cizího rozhlasu [cit. 13. února 2011]. Dostupné na <<http://www.fronta.cz/dotaz/trest-smrti-za-poslech-ciziho-rozhlasu>>.
- VYHNÁLEK, Jiří. *Vliv násilí v médiích na vývoj dětí* [online]. Rodina : Každodenník o dětech rodičích, 23. června 2005 [cit. 16. března 2011]. Dostupné na <<http://www.rodina.cz/clanek4514.htm>>.

H. Ostatní zdroje

- Agentura Mediaresearch. *Tisková zpráva: Volnému času dětí vládnou televize, počítač a zájmové kroužky*. 11. srpna 2009 [cit. 12. března 2011]. Dostupné na

<<http://www.mediaresearch.cz/aktualita/tz-volnemu-casu-ceskych-deti-vladnou-televize-pocitac-a-zajmove-krouzky>>.

- METYKOVÁ, Monika. Média nemohou být deregulována: rozhovor s Robertem McChesneym. *Revue pro média*. 2003, 3. roč., č. 6., s. 14-18.